

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.

Pe jumătate an 14.— "

Pe 3 luni . . . 7.— "

Pe o lună . . . 2.40 "

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon

pentru oraș și interurban Nr. 750.

REDACTIA

și

ADMINISTRAȚIA

Strada Zrinyi N-rul 1/a

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.

Mulțumite publice și Log

deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrise nu se înapoiază.

ROMÂNUL

3/15 Mai

Trecutul nu este niciodată înapoia noastră, zice un poet francez, nici alături de noi, și merge înainte. Pe adevărul acesta s'a întemeiat întreaga civilizația franceză, adaugăm noi, fiindcă nicăiri mai mult decât în Franța nu s'a trimis mai adeseori înainte trecutul drept călăuz al viitorului, nicăiri nu s'a făcut mai mult din el un element de progres. Pe adevărul acesta se întemeiază, de altfel, și întreaga evoluția umană.

Trecutul nostru se începe cu adunarea de pe Câmpul Libertății. Tot ce-a fost în urmă a fost moarte, neexistență. Acolo pe malul Târnavelor a pornit să se miște acel punct mult mai mic ca boaba spumii ce-i stăpânul fără margini peste marginile lumii românești din această țară, acolo a început să se manifeste talnică putere a conștiinței noastre naționale. Și să nu ne gândim la persoane sau la forma manifestării — un suflet ca al lui Bărnăușiu a putut să trăiască și a trăit chiar înaintea lui, iar revoluția putea să nu se întâmple — ci să ne gândim la cei patruzeci de mil de țărani reprezentanți ai nației și la cuprinsul actului lor politic, la jurământul lor prin care își afirmau voința de a trăi, nu numai ca oameni, ci și ca Români. Acesta este patruzeci-și-optul pe care-l trimitem și-l vom trimite totdeauna să-și desfășoare steagul înainte în luptele noastre, pe care nu-l vom lăsa niciodată în colbul istoriei, ci-l vom așeza vecinic la orizonturile noastre să facă istorie, patruzeci-și-optul conștiinței naționale treze, hotărâte, active.

De șasezeci-și-șase de ani, dela cel dintâi început de Mai românesc, calendarul nostru a rămas cu o zi înapoia celui care numără zilele guvernărilor noastre. Se pare că și el vrea să indice cât mai mult prăpastia. Nu va trece mult, avem nădejdea, și această prăpastie se va săpa atât de mult încât nu va mai exista, se va înghiți prin ea însăși. Deplina noastră libertate națională odată câștigată, într'adevăr, între noi și Unguri nu va mai fi nici un motiv de desparțenie, adică, fiecare cu libertățile lui, își va și ști deplină cărările vieții. Până atunci însă lupta noastră trebuie purtată cu îndărătnicie. Atacurile la care suntem expuși sunt din ce în ce mai violente. Dar tocmai violența acestor atacuri dovedește că ele nu mai pot ține mult. Și de altfel, oricare va fi viitorul, noi nu ne temem. Poporul care a știut să facă un 3/15 Mai 1848 nu poate să moară. El va ști să măsoare în cartea omenirii și altele, răzimat pe conștiința națională intrată în acțiune acum o jumătate de veac și mai bine.

Din patruzeci-și-opt până astăzi, apoi, noi nu cluda tuturor împotrivirilor, am progresat. Poporul nostru, oricum, reprezintă astăzi un capital material și moral îmbogățit. Avantgarda luptelor noastre, intelectuali, ni s'au

sporit și ni se sporesc, iar poporul se strânge din ce în ce mai mult în jurul lor. Și ceea ce constituie pentru noi un enorm pas înainte, este încheierea Regatului fraților noștri de peste munți. De unde acum sunt șasezeci-și-șase de ani abia dacă sufletul de profet al unui Nicolae Bălcescu se rătăcea pe la noi, astăzi întreaga Țara Românească e gata să ne sară în ajutor dacă cere trebuința; e gata și poate.

Legăturile dintre noi s'au strâns atât de mult încât despre o politică numai a Ardelenilor sau numai a Regatului nu mai poate fi vorba. Astăzi politica românească este una și aceeași pretutindeni în îndrumările ei generale. Și ce poate să însemneze o astfel de legătură, o astfel de intimitate frățească, s'a dovedit prin recente evenimente și se va dovedi mai ales în viitor. Mărirea României după războiul din Balcani ne-a mărit și importanța noastră, sporirea prestigiului ei ne-a sporit și prestigiul nostru și căcă strălucirea baionetelor românești pe câmpiile Bulgariei a luminat Regatul regelui Carol, atunci ele ni-au umplut de lumină și pe noi, supușii lui Francisc Iosif. O dovadă simțitoare despre adevărul acestor afirmații sunt și faimoasele tratative de pace începute de contele Tisza. Inzadar s'a încercat presa ungurească să micșoreze prin pure negații existența unei presiuni hotărâtoare venită din partea României pentru îmbunătățirea sorții noastre. Această presiune n'a trebuit să vină pe cale diplomatică. Cu cât a venit mai puțin pe cale diplomatică, alegându-și calea largă și deschisă a influenței tăcute, cu atât ea ne bucură mai mult. Aceasta înseamnă că România este înțeleasă și fără să vorbească.

Optimismul este fundamentala condiție a luptelor naționale. El impune pecetea însuflețirii, siguranța loviturilor și vindecarea rănilor. Noi suntem fericiți că putem să fim optimiști în mijlocul celei mai aprige campanii ce se duce împotriva existenței noastre naționale. Oricât de mult am suferi, oricât de mult am fi bătuți, oricât de mult am fi omorâți, noi înviiem din propria noastră cenușe, ca paserea Phoenix. Viitorul este al nostru. Trebuie să aibă sentimentul acesta orice Român din țara aceasta. Cine nu-l are nu e un bun Român sau este un Român desorientat. Din acest optimism, firește, nu vom culege însă niciodată neglijență și nepăsare. Nu, ci, întemeiați pe nădejdea biruinței și pe propriile noastre forțe vom merge înainte căutând gloria trecutului care a început să ne strălucească pe Câmpul Libertății dela Blaj.

O protestare legitimă
a Albanezilor din România.

București, 14 Mai.

Știrile pe cari le primim din cea mai autentică sorginte și cari nu suferă nici o desmințire, ne îndrituește să credem, că criza albaneză a intrat în cea mai acută fază. Politica nechibzuită a statului elen se manifestă cu mai multă intensitate prin trimiterea de noi trupe regulate — travestite în așa zisele batalioane sacre — în Albania de sud. Situația se înrăutățește pe zi ce trece și devine absolut intolerabilă. Iar Venizelos, cel înțelept oferă mării opinii publice civilizate; noi dovezi că domnește peste un popor, ingovernabil — achi vermitos — prin atrocitățile săvârșite asupra populațiilor pacifice din sudul Albaniei, populațiuni, cari și-au exprimat de mult dorința lor cea mai arzătoare, că vor să rămâie ceea ce sunt, — Albanezi și Români, și în consecință vor să facă parte integrantă din statul albanez, cuprins în frontierele delimitate de comisiunea internațională la fața locului și că nu vor mai tolera, sub nici un cuvânt, cea mai mică amputare la sud. Cum era firesc, recente incursiuni grecești pe teritoriul albanez s'au repercutat cu iuteala fulgerului pretutindeni unde bate un suflet albano-românesc, și, în deosebi, în România, unde peste 25,000 de Albanezi, originari din zoana contestată a Albaniei de sud, se simt la ei acasă și trăiesc liberi și fericiți, ca în sânul lui Avram. Numai din orașul Corcea și împrejurimi sunt peste 5000.

E de notat, că toți Albanezii stabili în țară sunt insuflețiți de cele mai curate sentimente de dragoste de neam pentru patria albaneză și sunt gata să-și jertfească și puna și viața, când e vorba să-și apere independența Albaniei.

Ieri Colonia albaneză din București a convocat o întrunire de protestare împotriva atrocităților săvârșite de Greci în patria lor natală, sub pretext, de a favoriza populațiile creștine ortodoxe din Albania de sud, pe care Grecii prin abuz — Katahristikos — o denumesc Epir!

Oratorii, toți din partea locului, au stabilit, în chipul cel mai documentat, cu harta localităților în mână, că populațiile creștine ortodoxe cuprinse în teritoriile Albaniei de sud, sunt exclusiv, Albanezi și Români, afară doar de slujitorii de altare și agenții provocatori trimiși din Fanar și Atena spre a resvrăți pe creștini împotriva compatrioților noștri Albanezi musulmani, în favorul politicii panelenice.

Dar toate storfările desperate ale statului elen vor naufragia și confuziunea ortodoxismului cu a elenismului nu se mai poate produce în Albania din ziua în care Areopagul ambasadurilor marilor puteri au decretat în Conferința lor dela Londra proclamarea Albaniei în stat național liber și independent.

Oratorii întrunirii de ieri au accentuat a-

supra faptului, că în Albania de sud Grecii n'au nimic de revendicat întru cât creștinii ortodoxi din acea regiune, fără a umbla la școli albanezești, faptul numai că au trăit sub cerul liber al binecuvântatei României și s'au adăpat la instituțiile de cultură și civilizație românească, spre mândria lor, și-au format o conștiință națională albaneză prin eselență.

Mulțumită solitudinii constante și părăntești a tuturor guvernelor românești din România, cauza albaneză a făcut progrese uimitoare și a dat Albaniei pe primii ei apostoli, pe primii ei conducători cari au azi frumoasa menire să îndrumeze pe compatrioții lor, ținuți în întunerecul ignoranței, pe calea salutară a progresului.

Albanezii naționaliști de pretutindeni și în deosebi, cei din țară și din America s'au deprins să vadă în suveranii României pe cei mai legitimi protectori ai Albaniei. Intotdeauna și mai ales în aceste vremuri de grea cumpănă pentru patria lor asaltată din toate părțile de dușmani, își îndreptează privirile spre București și imploră prețiosul concurs al prea înțeleptului și marelui căpitan al României ca să facă să înceteze atacurile mișelești ale statului elen, care, în ingratitudea sa proverbială, uită, că cu sânge albano-românesc s'a plămădit noua Eladă, cu bani albano-românești s'a ridicat instituțiile culturale, filantropice; cu bani albano-românești s'a organizat armata și flota elenă și cu a lor inteligență scilpitoare a fost regenerată Grecia decăzută.

In acelaș sens s'a protestat de către Albanzii creștini ortodoxi și pe lângă reprezentanții marilor puteri acreditați în capitala României. S'a cerut să nu se admită nici unul din pretenziunile privilegii reclamate de emisarii mijlociți și nemijlociți ai guvernului din Atena, deoarece asemenea privilegii sunt de natură, nu numai să alimenteze discordia între populațiunile creștine ortodoxe, ci să stîrbească și suveranitatea tânărului stat albanez.

Intrunirea a avut un caracter pe cât de liniștit pe atât de demn.

De câteva zile a venit în București și un

emisar special al dlui Venizelos: cunoscutul publicist și propagandist grec, d. Simos. A fost primit, în virtutea prieteniei greco-românești — pretutindeni cu o deosebită simpatie. D. Simos, ca să nu-și desmință origina sa elenă și să ne convingă odată mai mult, că Grecii n'au nici o măsură, nici la vorbe, nici la fapte, a îndrăznit să afirme într'un interviu acordat ziarului celui mai răspândit din România „Universul”, că mișcarea insurecțională din sudul Albaniei se datorește sentimentului patriotic al celor 200,000 de Greci pur sang! O aserțiune mai riscată, mai impertinentă și mai ofensătoare adevărului politic, etnic și geografic nici că se putea. Dacă o asemenea enormitate s'ar produce în Atena, Belgrad sau Sofia, neapărat că ar fi avut urmări balcanice. Din fericire la noi lumea s'a mulțumit să i se dea un răspuns cât se poate de delicat. Pe noi, cari cunoaștem pe acest tip de 25 de ani și mai bine nu ne a impresionat câtuși de puțin, impertinența oaspelui grec. D. Simos este cunoscut cu tot trecutul lui ziaristic, căruia datorește situația lui splendidă pe care o are sub guvernul lui Venizelos.

Colecția ziarului „Patris” al cărui director este d. Simos, este mărturia cea mai bună, că acest grec, a contestat întotdeauna atât existența neamului românesc în Balcani, cât și existența neamului Șkipitarilor, confundând și pe unii și pe alții cu neamul elen, iar Albania nu este, după d. Simos decât o expresiune geografică.

Totuși Grecii prin politica lor nesocotită și prin fanfaronada lor insultătoare au reușit, cel puțin până în prezent, să tragă foloase reale din prietenia sinceră și nedesmințită a României pentru Elada și Elenii lui Venizelos.

Dar să nu se uite, că Grecii nu merită atâta încredere din partea României.

Promisiunile din Abbazia au rămas literă moartă; cele din tratatul de pace nu au început însă să se traducă în fapt; massacrele dela Corcea săvârșite cu premeditare*) etc.

*) Printre actele secestrate s'a găsit și o listă de 100 de Români și 120 Albanezi din Corcea cari urmau să fie măcelăriți. Lista era întocmită de ofițerul grec Papadakis.

constituiesc pentru noi motive puternice, că Grecii nu înțeleg, sub nici un cuvânt, să-și modifice atitudinea lor față de noi Români precum și față de frații noștri Albanezi. Vom fi cei mai satisfăcuți dacă viitorul ne va desminte.

Pyrrhus.

In jurul procesului dela Sătmar. In numărul său dela 10 Mai n. a. c. revista „Cultura creștină” din Blaj scrie următoarele despre procesul dela Sătmar:

„Născut dintr'o revoltă ce cuprinsese toată suflarea românească pentru știrbirea provinciei noastre mitropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș, și ținând în mijlocul celei mai vii interesări a tuturor Românilor, procesul dela Sătmar este și va fi pentru toate vremile o pagină ce nu se va putea șterge din cartea vieții neamului nostru. Oricât s'a trudit justiția maghiară să degradeze pe păr. Mureșanu și pe soții lui de suferințe la rolul de „răsvrățitori ordinari împotriva autorităților”, asupra cărora se poate rosti cu inima liniștită osânda temniței ordinare, — avem convingerea, că n'a isbutit și de aceea credem că verdictul dela Sătmar va trebui să se schimbe. Dar ori se va schimba, ori nu, faptul că s'a putut ajunge la acest proces chiar în părțile atât de expuse ale Sătmarului și că țărâna noastră de acolo a știut să aibă în decursul lui acea ținută demnă și lipsită de orice momente de șovăială, care ar face cinste chiar și celor ce se țin de pătura noastră cultă, — este pentru orice om nepreocupat o grăitoare dovadă despre puterea noastră de viață.

Ca mâne, când revizuirea bullei „Christiludeles” va fi un fapt împlinit, și când Moftul de unde s'au recutat „răsvrățitorii” se va alătura împreună cu celelalte parohii românești, iarăș la diecezele dela cari au fost rupte, vor pricepe și alții, mai bine ca acum, că mișcarea care a provocat „răsvrățirea” din Sătmar n'a fost o mișcare criminală... Iar păr. Mureșanu și soții lui vor avea atunci mângăierea, că au contribuit și ei la această isbândă, care nu putea să nu vină!

Până atunci aibă mângăierea curată pe care i-o poate da cuiva conștiința că și-a iubit și își iubește legea și limba”.

Examenle alegătorilor în com. Arad. Se cunosc până acum, următoarele rezultate. In cercul Arad s'au început Miercuri examenle. S'au făcut multe înștiințări. Cele mai

Tribunul.

Soarele asfințise.

Oastea lui Iancu era așezată împrejurul cetății. Unde și unde se zăria la lumina focului câte un cort alb, locuința căpitanilor, iar mai departe câteva căscioare ticluite în pripă din lemn, cari adăposteau pe tribuni.

Liniște domnia peste lagăr, căci oștenii trebuiau să se odihnească după învingerile dela Zlatna și Fântânele.

Și Iancu li-a spus-o înainte de culcare: „Ori răsbim mâne în cetate, ori aici ne prăpădim cu toții!” — Iar ostașii cu căciulele în vârf de lăncii i-au răspuns: „Să ne trăiești și să ne vezi!”

De aceea s'au așezat cu toții în pace, să-și reculeagă puterile pentru ziua următoare...

Numai în jurul casei tribunului Noru mai mișunau oamenii.

Căscioara lui de lemn era abia la câțiva pași de zidurile cetății, căci strașnicul tribun voia să fie cel dintâi care să străbată în cetate.

Noru a fost om de frunte într'un sat din munți și când dușmanii i-au pustiit căminul—i-au ucis și necinstit nevasta și i-au răpit fata — atunci Noru a jurat răsbunare crâncenă.

A apucat un drug de fer și a intrat în tabăra Iancului. Avea putere uriașă și la Fântâ-

nele a săvârșit minuni. Dintr'o singură rotitură doboră câte cinci dușmani la pământ, cu pumnii sfărâma țeasta altor cinci și după ce-i amortiau mâinile, se băga cu spatele sub pânțelele calului și-l prăvălea în ripă cu husar cu tot.

Toți îl cinsteau pentru vitejia lui și Iancu l-a numit tribun, dându-i să-și aleagă pe lângă el o ceată de treizeci lănceri și un căpitan.

Atunci Noru și i-a ales pe toți aceia, cari nu prea ascultau de cuvântul comandantilor, în frunte cu un căpitan, despre care numai bine nu se auzia. Căci voia să facă oameni din ei, ca să nu fie nici un oștean cu nume rău în tabăra românească.

Aceștia deși se temeau de tribun, nu-l prea ascultau la început: umblau haimana noaptea pe ascuns și se certau.

Așa mișunau și în noaptea aceasta.

Dupăce se mai întezi sgomotul, Noru ieși în prag. Câțiva oșteni cari la pâlăitul slab al flăcării îi văzuseră apărând făptura lui de uriaș, se deteră înapoi cu sfială. Iar când scăpătă luna de după un nor și îi învederă întreagă statura, ca la un semn se liniștiră toți și se retraseră. Numai căpitanul își mai făcea de lucru pe lângă foc.

— Ce nu te odihnești, tribune — îi zise lui Noru cu glasul pițigăiat, deși știa bine că tribunul nu prea doarme — dușmanii nu cutează să dea în noi și avem străjeri buni!

Ochii tribunului scilpiră ca două scânteii în

întunec și glasul ca un trăznet îi detună răpicat:

— Vă întreb eu pe voi, de ce nu v'ați așezat!

Căpitanul tuși de-și mai dresse glasul, apoi smerit îi tărgănat îi răspunse:

— Apoi... să nu te superi, tribune... Vezi că nici noi n'am stat de geaba, c'am prins doi dușmani...

Noru îl măsură o clipă cu privirea din creștă până'n glesne și îi porunci scurt:

— Aduceți-i la mine!

Intră apoi în casă și aprinse lumânarea.

Curând se ivi căpitanul conducând doi oameni: un flăcău îmbrăcat domnește și o fată, cari înaintau posomorâți, legați mână în mână. Căpitanul îi împinse pe ușă, apoi în vârful degeților lor se apropie de o crăpătură și privi înăuntru. Știa că fiorosul tribun ucide fără milă orice dușman ce-i cade în mână, mai ales pe iscoditori; dupăce i-a descusut. Dar presimția că cu înțelegere aceștia n'are să se întâmple așa, deorece au venit să se predea de bună voie; făcuse încercase chiar să le spună ceva românește — și vorbia bine — numai cât i-au astupat gura.

...Și cum privia prin deschizătura a vălului cum fata deodată cu un strigăt sălbatec cădea în brațele tribunului, care uluit o netezește pe păr, o sărută pe frunte și un zimbet amar i se lărisează pe față...

Căpitanul acum întâiașdată l-a văzut pe tribun cu fruntea înseninată. Stătu mirat o clipă

multe — vre-o 60 — din comuna Macea. În cercurile Aletea și Pecica examenele sîm de patru zile. Comisia dela Pecica a examinat peste 400 de inși, din cari numai 2 au fost respinși. Marți s'au început examenele pentru cercul R a d n a. Din 500 de înștiințați au fost respinși 12. În cercul B o r o ș i n e u l u i examenele se încep în 20 Maiu. Sunt aproape la 400 înștiințați, trei sferturi Români. Cam aceiaș e situația și în cercul B o r o ș e b e ș u l u i. Examenele încep, aci, în 22 Maiu. Recordul l-a ajuns cercul C h i ș i n e u l u i. Vre-o 800 s'au înștiințat, mai mulți maghiari decât Români, precum se zice! Mai înapoi a rămas cercul H ă l m a g i u l u i. În 18 Mai se împlinește termenul de înștiințare, la Hălmagiu, și până acum numai 6 inși s'au înștiințat. Puțini, abia 60, și în cercul Ș i r i e i (?) Cea din urmă zi pentru înștiințare e 20 Mai. La Târnova tot așa de puțini. Examenele încep în 28 Mai.

În jurul conferenței episcopicești din Blaj. Sub acest titlu d. Dr. Alex. Russu publică în „Cultura Creștină” următoarele:

„Pe lângă conferența obișnuită a episcopatului catolic maghiar — de care ne-am ocupat într'un număr trecut —, primăvara acestui an ne-a adus și o conferență, mai puțin obișnuită, dar care credem că se va obișnui tot mai mult, — a episcopilor provinciei noastre mitropolitane. Ea s'a ținut sub președintele I. P. S. Sale mitropolitului Mihályi, aici în Blaj, în 25—26 Aprilie, participând pe lângă episcopii noștri, cari s'au înfățișat cu toții, și membrii capifului nostru metropolitan, precum și câte un delegat al capitelor din diecezele sufragane”.

„Hajdudoroghul a ajuns să fie pentru biserica noastră mai mult decât o chestiune de viață, mai bună sau mai rea, ea este — putem zice — de-a dreptul o chestiune de existență, dela rezolvirea norocoasă a căreia atârna întreg viitorul acestei biserici. Cea mai mare parte a desbaterilor a trebuit deci să se învârtă în mod firesc în jurul acestei chestiuni, după cum reiese aceasta și din împrejurarea că în seria obiectelor discutate, comunicatul o pune la loc de frunte. Comunicatul nu ne destăinuiește nimic în ce privește meritul hotărârilor luate, ne spune numai că s'a stabilit „procedura comună de urmat”, și noi avem convingerea, care nu credem să ne înșele, că această procedură s'a stabilit — pentru că așa a trebuit să se stabilească — în senzul unei revizuirii favorabile existenței și viitorului bisericii noastre. Numai așa a avut înțeles ca conferența să se mai ocupe și de beneficiile canonicești, de păstorirea credincioșilor

din America și plane de biserică și casa din Roma, care vrea să fie o garanță a Romei, că provincia noastră mitropolitană și ritul ei — căroră va fi dedicată — vor rămânea românești. Fără o revizuire favorabilă nouă, abia credem adecă să fie putere, care să poată opri ruina bisericii române unite, rostul și menirea strălucită a căreia abia viitorul e chemat să le pună în adevărata lor lumină...”

Comitatul Turda-Arieș și chestia românească. Adunarea congregațională a comitatului Turda-Arieș discutând ieri adresele privitoare la tratativele contelui Tisza cu Români, a primit unanim o rezoluțiune, prin care declară, că aprobă propunerea păcii cu Români, dar condamnă tonul întrebuintat în adresa comitatului Cluj. Adunarea a mai declarat că nu e adevărată afirmațiunea opoziției că Ungurii s'ar fi înstrăinat de tripla alianță, ci din contră în cursul războiului balcanic alipirea la tripla alianță a devenit și mai strânsă.

Asuprirea Macedo-Românilor în Serbia-nouă. Ziarul „Dreptatea” din București primește din Bitolia (Sârbia-nouă) un raport amănunțit despre asuprirea Macedo-Românilor din partea autorităților sârbești. În acest raport se spune între altele: În cursul războiului balcanic mizeria Românilor n'a fost așa mare ca azi. Procedeele autorităților sârbești față de Macedo-Români sunt adevărate hoții. Comune curat românești sunt constrânse să dea sume enorme pentru înființarea și susținerea școlilor sârbești. Sârbi nu se pot împăca cu gândul, că în Serbia-nouă există și Aromâni, cari doresc să aibă școlile și bisericile proprii cum s'a stipulat în contractul de pace dela București. Autoritățile sârbești au pornit împotriva a tot ce-i românesc o adevărată acțiune de distrugere. Raportorul descrie mai multe cazuri cari dovedesc aceasta și provoacă guvernul român ca să intervină energic la Belgrad pentru apărarea Românilor din Sârbia-nouă.

Limba de catechizare în școlile medii. În legătură cu ordinațiunea dată nu de mult privitor la catechizarea în limba maternă în școlile elementare, ministrul de culte și instrucțiune Bela Jankovich prin ordinațiunea sa Nr. 32268/V 1914 normează chestia salarizării cateheților dela școlile medii, așa că directorii școlilor medii sunt obligați a vidima chitanțele cateheților și în cazul când aceștia propun religia în limba elevilor.

Germania și Austro-Ungaria față de România. Secretarul de stat pentru afacerile externe ale Germaniei Jagow în discursul ce l-a rostit ieri

în Reichstag asupra politicii externe a Germaniei a spus privitor la România:

„Un mare merit în câștigarea rezultatelor de până acum îi revine atitudinii înțelepte moderate și mijlocitoare a României. Marea înțelepciune a domnitorului și guvernului ei ne dă garanții că România și în viitor va ține la aceasta politică și va lucra împreună cu vechii ei prieteni la menținerea păcii create în Londra și București. Noi suntem ferm hotărâți, ca să ne întrepunem pentru interesele noastre și ale aliaților noștri ori unde și ori când ni se dă prilej”.

„Neue Freie Presse” comentând acest pasaj al secretarului Jagow scrie: Secretarul de stat german s'a exprimat în termenii cei mai călduroși despre meritele regelui român și a bărbatilor de stat români, cari prin atitudinea lor înțeleaptă, cumpătată și mijlocitoare au contribuit la consolidarea păcii. E de cea mai mare importanță, că secretarul adaogă, că el speră, că România va lucra și pe mai departe împreună cu vechii ei prieteni la consolidarea acestei opere. Tonul întrebuintat în expozeul contelui Berchtold față de România e esențial mai rece. Recunoștința față de politica României a lipsit cu totul din expozeul ministrului de externe austro-ungar, care a declarat numai, că nici un bărbat politic serios nu poate să dorească o schimbare în direcțiile fundamentale ale politicii României”.

România și Austro-Ungaria. În numărul mai recent al revistei „Österreichische Rundschau”, redactorul politic al acestei reviste baronul Chlumetzky se ocupă într'un articol cu relațiile dintre România și Austro-Ungaria și în baza actelor diplomatice din Cartea roșie încearcă să dovedească că ministerul de externe austro-ungar de fapt a sprijinit cu cea mai mare afaibilitate străduințele României. Conte Berchtold a făcut însă o mare greșală că acest sprijin l'a dat tot pe ascuns, nedând nici o atenție opiniei publice, care ar fi fost apoi sedusă de dușmanii triplei alianțe. Baronul Chlumetzky concludă ca pe viitor să i se dea o mai mare atențiune opiniei publice. E interesant însă că autorul nu amintește nimic despre chestia românească din Ungaria ca și când aceasta n'ar avea nici o influință asupra formării opiniei publice a regatului român.

Asupra articolului baronului Chlumetzky vom reveni.

apoi căpătă curaj la vederea aceasta și fără să se gândească mult intră și el înăuntru.

Noru tocmai le deslega mâinile și dădu fata leșinată în brațele tânărului, care privia și el nedumerit.

— Pasările astea eu le-am prins — zise căpitanul trăgând ușa — d'ăia s'ar cădea să mi le lași mie...

O privire încruntată a tribunului fu deajuns ca să-l domolească.

— Ori... știi ce, tribune, lasă-mi fata mie, tu ține-ți coconul, că-i de neam nemeșesc, poți să te răsbuni pe el.

Noru rămase și mai departe tăcut, privindu-l încruntat. Căpitanul știind ce va să însemneze tăcerea, se trase îndărăt spre ușă, puse mâna pe clanță și de acolo mai îndrăzni să bage:

— ...Ori și mai bine ar fi să-i sortim...

— Fie! — strigă amenințător tribunul — dar eu voi alege cum!

Apucă un butoi cu iarbă de pușcă de sub pătul și îl așeză cu ușurință în mijlocul chiliei. Dintr'un lat de pânză sfârtică nervos o fășie lungă, cu un capăt o potrive în butoi, iar de celălalt capăt o aprinse.

— Pășește căpitane! Vino să ne așezăm amândoi lângă butoi și care vom sta mai multă vreme, acela să câștige!

Căpitanul mai mult de frica tribunului se apropie și se pitulară amândoi lângă vas.

Când fu fitilul aproape ars de jumătate, căpitanul se ridică și zise:

— N'ar fi mai bine să ținem fata amândoi? Urmă iarăș tăcere, numai pumnii tribunului se strânseseră și fata păru că mișcă în brațele tânărului retras într'un colț.

Când fu fitilul numai de două palme dela praf, căpitanul sări speriat și o tulă afară în noapte, murmurând ceva printre dinți.

— Laș!... — șopti tribunul în urma lui, apoi își scoase luleaua din șerpar, o curăți, o umplu cu tutun și aprinse cu fitilul aproape ars, care-l aruncă și-l strivi cu talpa opincii.

În clipa următoare fata deșteptată îi căzu la picioare și-i îmbrățișă genunchii:

— Tată, am scăpat, am venit, primește-ne...

— Cine-i ăla? — întrebă Noru cu fața întunecată, arătând cu ochii spre tânărul care sta zăpăcit în colț.

— Tată, e nemeș, m-a scăpat din ghiarele cătanelor, m-a ținut la el și eu l-am adus... și-a lăsat neamul pentru mine...

— ...Și-a lăsat neamul!... — repetă tribunul privind cu dispreț spre tânăr. Apoi își ridică fata dela pământ și cu glasul înmuiat spuse sentința:

— Nu! La noi în tabără nu puteți sta. Dușmanul nu ne poate fi prieten și noi cu ei niciodată nu ne-om împăca! ...Iar tu, fata mea, n'ai mai avea trai printre muerile noastre cu bărbatul tău străin și eu m-aș rușina... Dar ești fata mea nenorocită, trebuie să te scap...

Aci tribunul se înecă, rămase puțin îngândurat; apoi urmă:

— ...Acum e trecut de miezul nopții... Mergeți cu Dumnezeu, treceți granița în țară; acolo veți trăi în pace și, poate, după potolirea răzmeriții... Dar plecați, salutați străjerii cu cuvântul „Iancu” și veți trece liniștiți...

Fata tristă îi sărută mâna, tânărul voi și el, dar tribunul nu primi. La plecare fata mai stătu o clipă nehotărîtă în ușă, dar tribunul își întoarse fața în altă parte...

...Ușa se închise și tinerii pieriră în negura nopții... Iar tribunul se așeză pe butoi, își îngropă fața în palme și astfel rămase dus pe gânduri până în zori...

Un sgomot de afară îl făcu să tresară când mijia de ziuă. Ușa fu isbită în laturi și înăuntru năvăliră oștenii în frunte cu căpitanul, care ținea leșinată în brațe și cu vestmintele rupte pe fata lui, pe care Noru o credea fericită, departe...

Căpitanul începu să vorbească fără ca să-l lase pe tribun să se desmeticească:

— Văzuși că-ți fugiră coconășii și tot eu i-am prins afară de lagăr, lângă dușmani. Pe domnișorul acela l-am făcut să muște în țărînă, dar fata mi-am ținut-o mie, auzi, mie să mi-o dai, toată ceata ta zice așa!...

— Da, așa-i, căpitanului să i-o dai! — ziseră în cor ostașii răsvrâțiți.

Noru abia stăpânindu-și furia le zise:

— Aveți să-mi spuneți mai înainte, zis-au

Mangra la București.

Academicianii n'au stat de vorbă cu el. — Studenții l'au huiduit și l'au insultat.

Arad, 16 Mai.

Sunt anumite acte omenesti în fața cărora nu știi ce atitudine să iei, să râzi, să plângi sau să te revolți. Indrăzneala trădătorului Mangra de a se prezenta în capitala României la ședințele Academiei face parte dintre aceste. Nu știm cum s'o calificăm. Nu-i găsim, cu mintea noastră și cu sentimentele noastre de oameni normali, nici o explicare. Intr'adevăr, ce a căutat acest excomunicat al cinstei naționale în inima Țării Românești? De unde și-a luat obrazul să calce pragul celei mai curate instituții românești? De unde lipsa de cel mai elementar bun simț în a-și atinge murdăria de altarul sufletului românesc?... Trebuie că Mangra a ajuns într'un hal de completă degenerare morală. Decăzut îl știam, dar astăzi ne pare deadreptul nebun. Auziți, oameni buni, să fii Mangra, să fii cel mai scârbos tip al trădării de neam și să pleci la București, să te urci în tren ca orice om cinstit, să treci granița fără nici o teamă și într'o bună dimineață să te trezești în capitala României, s'o apuci pe Calea Victoriei și să deschizi ușa Academiei, areopagul conștiinței noastre naționale, s'o deschizi, să intri și să ai tupeul să întinzi mâna nemuritorilor științei și literaturii românești!... A, nu, aceasta este o curată nebunie a obrăzniciei, aceasta trece peste înțelegerea noastră și trebuie să fii un Mangra ca s'o poți cuprinde. Ce am fi putut înțelege ar fi fost să-l fi văzut pe nerușinatul călugăr cum trece în România, cum se infundă într'o mânăstire, singur, undeva în vr'un codru din Carpați, cum își trage palme, se schingiue și se leagă de stâlpi, supunându-se celui mai aspru regim de anahoret, pentru ispășirea grelelor lui păcate. Dar în București și la Academie?! Aceasta, nu...

ei numele lui „Iancu” când i-ați năvălit? Spuneți-mi rostul-ai numelui Iancului, când știți că nu-i iertat să vă atingeți de nimeni? Spuneți!

Lăncerii se priviră unul pe altul; numai căpitanul răspunse fără preget:

— Nu, n'au zis nimic!

Se făcu tăcere de moarte. Atunci fata care sta palidă la picioarele tribunului, începu să îngâne mereu, ca în vis: „Iancu, Iancu... tată...”

Tribunul sări ca ieșit din fire, se urcă pe butoi și răcni turbat:

— Voi mișei, lașilor, câni! V'am adunat să fac oameni din voi ca să curățesc tabăra de nemernici! Fata mea!... Pieriți mai bine decât să aduceți rușine pe oastea românească și numele meu! Pieriți! Ingenunchiați! Rugați-vă!...

Toți căzură ca trăzniți în genunchi, numai căpitanul cu părul vâlvoi se mai repezi să-l împiedice pe tribun, care trase un pistol dela șerpar și-l descărcă în butoiul cu iarba de pușcă...

O detunătură groaznică cutremură pământul și sculă toată tabăra în picioare.

Era în zori.

Casa lui Noru pierise dela suprafața pământului și zidurile cetății din apropiere erau dărâmate pe o întindere mare.

Românii năvăliră fără amânare și când soarele a răsărit, steagul revoluționar l-a salutat de pe turnuri...

...Iar pe locul unde era casa tribunului Noru se vede și azi o scobitură în stâncă — și urmașii nu știu ce va să însemne...

Cassian R. Munteanu.

Un singur lucru înțelegem din toată această călătorie nebunească. Mangra voia să se rehabiliteze oarecum. Cu desăvârșire desprețuit și de stăpânii cărora nu le folosește nimic și de neamul lui care-i pronunță numele încercând aproape o neplăcere fizică, dorea să pipăie marea cu degetul în România. Și și-a ales pentru această petecire a camiafeci lui sparte tocmai Academia. Firește, seninul loc al gândirii românești, își va fi zis trădătorul, nu-mi poate răspunde după cuviință necuviinței mele, iar eu pot să exploatez delicatetea. Atâta numai că s'a înșelat în combinații. Academicianii l'au încunjurat toți, după cum ne-a telegrafiat corespondentul nostru, iar d. N. Iorga, ilustrul nostru istoric căruia a avut nemaipomenita impertinență să-i întindă mâna, probabil ca să-l compromită, i-a întors spatele. La ieșire, după ședințe, studenții l'au huiduit și l'au insultat chiar, studenții naționaliști pe cari îi felicităm călduros pentru gestul lor de revoltă spontană, prin care ne scapă de rușinea de a-l fi lăsat pe trădător nepedepsit. Bătaia pe care i-au aplicat-o a meritat-o, fiindcă el se vede că numai în chipul acesta mai poate fi adus la realitate.

Mai la vale publicăm ce spune „Pester Lloyd”, organul nemțesc al guvernului, despre primirea vrednică de care a fost împărțit Mangra la București. Trecem peste considerațiile umanitare ale ziarului budapestan cari nu pot fi aduse în combinație în cazul de față și ne oprim la apelul ce-l face după o intervenție la guvernul românesc. Acesta ne dă de bănuț. Nu cumva Mangra a fost trimis anume, cu scopul de a provoca scandal, la București? Se prea poate Atunci la spatele inconstientului călugăr se ascunde guvernul. În delegațiile austriace au răsunit prea multe glasuri în favoarea României și a Românilor transilvăneni, astfel încât Tisza ține să producă „dovezi” despre iloyalitatea românească față de un agent al maghiarizării. Vom vedea și vom reveni.

Cât privește hotărâta atitudine a Academiei ținem să mulțumim în special președintelui ei, dlui Dr. C. Istrati ilustrului chimist și mare român, pentru demna atitudine ce a luat față de scârbosul trădător al nostru.

„Pester Lloyd” și trădătorul dela Orade.

Iată ce scrie organul guvernului ungar:

Din București ne sosește știrea telegrafică, că deputatul din camera ungară Vasul Mangra, care se știe, face parte din clerul înalt al bisericii greco-catolice(?) române din Ungaria, a fost acolo atăcat și insultat pe stradă de studenți. Vasul Mangra e vicar episcopesc; reverenda lui nu l'a putut apăra împotriva brutalității străzii din București. El e un moșneag neputincios; aceasta însă nu l'a împiedecat pe studenții români să se atingă de el în chipul cel mai brutal. Dar Vasul Mangra s'a înfățișat și ca oaspe în București; elevii Liceului culturale au dovedit însă, că în ochii lor nu valorează nimic sanctitatea dreptului de oaspe. Și toate acestea pentru ce? Pentru că Vasul Mangra în tineretea lui a fost însuș un șovinist, iar în anii mai copti s'a convins, că Românii trebuie să-și caute binele lor încorporându-se loial în ordinea politică a statului ungar. Prin aceasta Mangra a devenit un spin în ochii naționaliștilor, și a atras asupra sa ura neîmpăcată a acestora. Un preot, un moșneag, un oaspe a fost maltratată în București, deși el ține credincios la naționalitatea sa română; e maltratată, pentru că nu-l pot ierta atitudinea lui loială față de patria sa maghiară. Cu scârbă și revoltată își va întoarce fața opinia publică a întregii lumi civilizate dela aceste excese de brutalitate sălbatecă.

In Ungaria însă se va aștepta în general că guvernul din București nu va întârzi, ca brutalitatea săvârșită împotriva unui membru al corpului legislativ ungar să o repare în chip corespunzător.

Cum povestesc ziarele ungurești faptele.

Ziarele ungurești au următoarele știri: Încă Miercuri d. Dr. Istrati, președintele Academiei, l'a făcut atent pe Mangra să nu se prezinte la ședințe fiindcă nu-l dorește nimeni și nu garantează că nu se vor produce incidente. Mangra s'a dus însă cu toate aceste, fiindcă „se crede tot atât de bun român ca și alții!” În fața acestei declarații, Miercuri înainte de ședința publică, membrii Academiei, afară de Mangra, s'au constituit în ședință secretă să hotărască asupra atitudinii ce vor lua. Rezultatul consfătuirii a fost că d. A. Saligny, fostul președinte al Academiei, a mers la Mangra și i-a comunicat că nu sunt încântați de prezența lui deoarece întreaga Academie română îi detestă politica ce face în Ardeal. Mangra a rămas totuși, iar academicianii demonstrativ s'au așezat în cealaltă parte a incintei și nu i-a vorbit nici unul nici un cuvânt. Către sfârșitul ședinței, s'a răzgândit și s'a hotărât să plece. În curtea Academiei îl așteptau vr'o 200 de studenți cari cum l'au văzut au început să-l huiduiască: — Trădătorule, cum ai îndrăznit să vii aici?! Mizerabilule, pentru ce ai trădat patru milioane de Români? Mangra a cercat să-și ajungă repede trăsura care-l aștepta dar chiar și urcat în trăsura n'a putut să scape. Studenții au spart ferestrele și pielea acoperișului huiduindu-l mereu. Unul l'a lovit cu pumnul de i s'a infundat pe urechi pălăria. Altul a închis porțile, iar Mangra a început să strige: — Deschideți porțile, mă omoară!

După plecarea lui Mangra d. N. Iorga a cerut președintelui Academiei ca în ședință extraordinară să-i dea voie să vorbească despre „Trădătorii neamului românesc”.

Dela Academie Mangra a mers direct la d. I. I. Brătianu, prim ministrul român, căruia i-a anunțat pățaniile pe cari le-a pățit. „Votul” organul semioficios al guvernului aprobă însă atitudinea studenților și a Academiei.

Declarațiile dlor Dr. C. Istrati și N. Iorga.

Relativ la incidentul cu Mangra d. Dr. C. Istrati, vicepreședintele Academiei, l-a declarat corespondentului lui „Az Est” următoarele:

— Vicarul Mangra a fost Mercuri seara pe la mine. L'am primit foarte rece și l'am dat să înțeleagă că mi-ar părea mai bine să nu-l văd de loc. Noi ca de obicei l'am invitat la ședințe pe toți membrii Academiei, numai pe Mangra nu, pentru că el prin atitudinea lui contrară politicii urmate de Românii din Ardeal ne-a jignit adânc în simțimentele noastre naționale. Nu îl considerăm de trădător și procedăm ca față de un trădător.

D. Nicolae Iorga a spus:

— De regretat că Mangra a provocat demonstrații de ieri. A făcut rău că s'a prezentat la Academie și primindu-l astfel, ne-am făcut numai datoria.

Mangra zice:

Corespondentul lui „Az Est” l'a cercetat pe Mangra, care a deplasat la hotelul „Metropol”. Iată ce spune Mangra despre bătaia de ieri:

— Adevărat că pe mine nu m'au invitat la ședința de ieri a Academiei, dar regulamentul Academiei spune anriat că membrii pot absenta dela ședință numai în caz de boală, ori rețineri din alte motive concrete. Nu înțeleg ce amestec are Academia bucureșteană în politica românească din Ardeal. Voi cerceta și pe viitor ședințele Academiei și dacă mă vor apostrofă le voi răspunde. Insulta ce mi s'a adus, îi atestez și pe credincioșii mei. Eu, care sunt membru al parlamentului maghiar, nu ca deputat voi răspunde la cele întâmplare, ci ca Român și ca membru al Academiei Române voi răspunde.

Academia decide excluderea lui Mangra.

București. — (Ora 11 noaptea). — Astăzi Mangra a fost iarăși așteptat de studenți înaintea Academiei. D. prefect al poliției a intervenit rugându-i studenții să evite scandalul, ceea ce studenții n-au promis. Studenții au organizat o manifestație vrednică.

Mangra temându-și pielea a rămas închis la hotel.

Academia Română decide unanim excluderea temporală a lui Mangra, deoarece excluderea totală ar fi posibilă numai modificând statutele prin parlament. — N.

Intervenție diplomatică pentru Mangra.

Noaptea târziu ni se telegrafiază din Budapesta: Ministrul de externe, contele Berchtold și primul ministru ungar contele Tisza au primit un raport oficial despre insultarea lui Mangra în București. Ministrul de externe contele Berchtold l-a îndrumat imediat pe ambasadorul austro-ungar din București, contele Ottokár Cserny, să ceară satisfacție dela guvernul român pentru insultarea lui Mangra și să pretindă pedepzirea celor vinovați.

Chestia românească în camera ungară.

— Discursul dlui deputat Dr. Ștefan C. Pop. —

La discuția proiectului de apropiatie deputatul român d. Dr. Ștefan C. Pop a rostit următorul discurs:

— On. cameră! Imi ridic cuvântul la proiectul de apropiatie, pentru de a fixa în numele partidului meu punctul nostru de vedere principal.

On. cameră! Cu prilejul discuției parlamentare a tratativilor, cari au avut loc între d. ministru președinte contele Ștefan Tisza și comitetul național român am arătat motivele noastre, pentru cari nu mai mare neîncredere față de guvern. Acum proiectul de apropiatie ne așază iar în fața chestiei de încredere și dacă noi nu votăm acest proiect, o facem aceasta, fiindcă nu avem încredere față de guvern. Tot spre a fixa punctul nostru principal de vedere și-au ridicat cuvântul mai mulți colegi deputați ai mei în decursul desbaterii bugetului. (Zgomot).

Președintele: Rog liniște!

Dr. Ștefan C. Pop: Tocmai pentru acest cuvânt n'am să reflectez la buget, ci voiesc numai să relev acele fapte și circumstanțe regretabile, cari dovedesc, că din cele 2 miliarde și un sfert de milion, la cari contribuie în măsură formidabilă naționalitățile și mai vârtos contribuim noi Români, numai foarte puțin se redă poporului nostru. Și ce ni se redă, încă nu este binecuvântare pentru noi; ceea ce primim ca ajutor pentru școli ori congruă, asta o plătim foarte scump prin dependența culturii noastre naționale și a reprezentanților și apărătorilor firești ai poporului nostru. Am remarcat și am dovedit adeseori această afirmare.

Cât privește punctele generale de vedere, marile interese ale statului, ajunge să mă provoc la cuvintele rostite acum de curând de către baronul Nicolae Sennyey, că anume noi facem o astfel de politică economică, în urmarea căreia râurile și apele, cari în alte state ale continentului sunt o binecuvântare, la noi sunt adevărată plagă.

N'am să mă ocup mai pe larg de această chestie, ci intenționez să relev acele cauze politice, în urma cărora nu pot să primesc acest proiect de lege despre apropiatie.

Dela terminarea discuției asupra chestiei naționale și până azi n'au avut loc astfel de dispoziții din partea guvernului, cari ar fi fost potrivite pentru pacificarea popoarelor. S'au ivit însă asemenea momente și întâmplări, cari tocmai dimpotrivă sunt foarte potrivite pentru nimicirea păcii și a unei înțelegeri. E lucru curios, că guvernele n'au învățat din trecut și nu voiesc să încunjure procesele în contra naționalităților, ori acele procese, cărora necondiționat li se poate da acest caracter.

O voce (în centru): Au voit să ucidă pe episcopul!

Dr. Ștefan C. Pop: N'au voit să ucidă pe nimeni; cine vorbește astfel, nu cunoaște obiectul procesului.

Dacă guvernele ar fi învățat din trecut, multe răni n'ar fi poate atât de învenimate, ca acum. Intreb, ce folos a avut statul ungar din procesul memorandumului ori în timpul mai nou din procesul de înaltă trădare dela Zagreb și ce folos are din procesul schismei dela Maramurăș ori din cel al Moftinenilor ce a decurs acum de curând la Sătmăr? Eu fac obiect de discuție aci numai partea politică a afacerii și astfel nu ating partea juridică nici a procesului dela Sătmăr în contra moftinenilor. Ceea ce aparține strict justiției, să-și facă calea sa. Dar cine privește lucrurile acestea mai adânc, va înțelege numai decât, că a fost o mare greșeală politică, a pune la cale acest proces. Nici n'am să amintesc, că în cursul desbaterii procesului însuși procurorul a trebuit să renunțe la acuză față de mai mulți acuzați, iar prin sentință judecătoria a absolvat numeroși acuzați.

Vreau numai să amintesc, că guvernul în afacerea acestui proces a fost foarte șovăielnic, a tot amânat afacerea și cum spune însuși episcopul Miklössy, chiar el a intervenit, ca din considerare pentru pace și buna înțelegere, procesul să fie sistat. Dar guvernul n'a avut curajul să facă lucrul acesta, ci a lăsat curs liber procedurii.

On. cameră! S'a zis, că procesul acesta n'a avut caracter politic, că n'a fost aci vorbă decât de-o simplă faptă punibilă, de forță împotriva autorității și singuraticilor. Dar d. procuror, negând caracterul politic al procesului, a făcut într'una politică, și încă cu astfel de persoane cari nu erau pe banca acuzaților, el căuta în lumea largă pe autorii morali și n'a căutat greșeala, unde ea de fapt există, unde a indigetat-o primatul Ioan Csernoch în discursul său din 21 Iunie 1913. Greșeala s'a săvârșit prin organizarea episcopiei.

Cei ce s'au interesat de acestea afaceri, îndeosebi de procesul Moftinenilor, au putut să vadă, ce grozav resens a pricinuit în sinul poporului românesc acest proces, dar au putut să vadă și solidaritatea preoției române. Pot să spun că pertractarea acestui proces a agitat mai mult, decât mii de adunări populare de ale noastre.

Am spus, nu vreau să atac imperiul judecătoresc, dar vreau să protestez aci în fața camerei împotriva ziarului „Budapesti Hirlap”, despre care se știe, e de notorietate publică, o ciripesc chiar și vrăbiile, că a fost scăpat dela peire de guvern, și care ziar a scris, că ori cine ar putea să fie absolvat, numai nu acel preot român, acela neapărat trebuie pedepsit, pedepsit foarte aspru. Cu un cuvânt acest ziar a îndrăznit să agite publicul și judecătoria. Protestez în contra acestui procedeu, pentru că știu că ziarul acesta a fost salvat cu banii guvernului, nu din buzunarul său propriu, ci din acelea părăluțe, pe cari noi le plătim. (Contraziceri).

Khuen Héderváry, Ladislau Lukács, Ștefan Tisza și toți miniștrii de resort, cari au fost competenți a se declara în chestia de revizuire a episcopiei de Hajdudorogh au promis că revizia se va face. Și totuș s'a întâmplat că guvernul nici până azi nu s'a hotărât să execute revizuirea. Din faptul acesta s'au născut cele mai mari neajunsuri, despre cari voi avea onoarea să vorbesc în decursul interpelației mele.

Dați-mi voie acum să ating o chestie delicată. Partidul nostru are prea puțină influință la dirijarea politicii externe. Guvernul n'a ținut de cuvânt, ca să fie reprezentat în delegațiuni măcar printr'un singur membru al său, acel partid, care a stat cu credință în cameră împlinindu-și cu obiectivitate datorința sa opozițională, ba ce e mai mult nu ni s'a dat vre-un singur loc nici în comisia exmisă în chestia noului proiect a codului civil, cu toate că partidul nostru are și bărbați iuriști. Guvernul n'a reflectat la noi, n'a aflat de cuvânt să asculte părerile noastre referitoare la raporturile de drept specifice ale poporului nostru, pe cari Ungurii nu le cunosc. Noi răbdăm încă în această sesiune, ca să fim excluși din toate comisiile.

On. cameră! Noi n'avem nici o ingerință în afacerile politice externe. În delegațiunea ungară oratorii festivi ai opoziției, îndeosebi contele Apponyi Albert nu numai nu admite, că consolidarea internă ar avea vre-o influință asupra politicii externe, că chestia românească în ori ce referință ar putea să aibă vre-o importanță pentru politica externă, dar el nu suferă nici chiar aceea, ca Austriacii să se amestece în ori ce formă cu privire

la chestia naționalităților, ba merge mai departe și-i ia în nume de rău stimatului meu coleg deputat George Lukács, că a putut zice, că politica de naționalități poate influența relațiile noastre cu România. Nu-i permis deci să spuie nici aceea, că pentru bunele relații externe are o însemnătate oarecare politica bună internă.

Trăim între împrejurări curioase. Dacă cetim cele întâmplate în delegațiunea ungară și în delegațiunea austriacă, putem concluda la o adorabilă bunăînțelegere! Nu numai contele Apponyi Albert, ci chiar și contele Ștefan Tisza protestează în contra afirmațiunii, că constelațiunile externe ar fi în vre-o legătură cu politica internă.

Domnii numiți, firește, ușor au putut să ajungă la înțelegere, dar ei nu se înțeleg cu frații Austrieci. Încă astătoamnă mi-am luat voie într'un discurs să relev o vorbire rostită în delegațiunea austriacă și voi îndrăzni și acum să amintesc cele petrecute în delegațiuni, pentru ca să se evidențieze cu deplină claritate, că politica aceasta este fățiș opusă politicii austriace. Contele Apponyi Albert spune (cetește): Mai are o singură observare; nu vrea să scape prima ocaziune pentru de a ridica protest, că în delegațiunea austriacă, și încă din parte foarte respectabilă, cu preveniența, care se explică prin poziția și aprofundarea politică a bărbaților cari au vorbit în această direcțiune, dar totuș s'au dat sfaturi privitoare la politica de naționalități a Ungariei. Ba ce e mai mult Apponyi a ridicat și o amenințare, că adecă ce ar face ei dacă noi ne-am amesteca în afacerile interne ale Austriei privitor la Italia?

Nici nu întreb, ce s'ar întâmpla, dacă contele Albert Apponyi s'ar amesteca în afacerile interne ale Austriei cu referință la amicitia Italică, căci contele Apponyi ar putea să afle, că în Austria cea mult mai mare, mult mai puternică celor 300.000 de Italiani li se ridică universitate...

Cserny Károly: Mai mulți de 1 milion!

Ștefan C. Popp: deci probabil chemarea lui ar fi să oprească pe Austriaci ca să ridice acestora universitate, căci el în sufletul său e revoltat, că în Ungaria exclusiv din considerațiuni externe s'a dat deja o ordinațiune, care admite, ca rugăciunile și religiunea să o poată învăța oricine în limba sa maternă. Amestecul său deci în afacerile austriece n'ar putea avea alt înțeles, decât să oprească guvernul austriac dela astfel de dispozițiuni, cari pot să contribuie la liniștirea și pacea internă a popoarelor.

Să vedem ce se întâmplă în delegațiunea austriacă. E curios, iar trebuie să mă provoc la „Neue Freie Presse”, care a fost energic apostrofată din partea domnului ministru președinte astătoamnă, dar care de o vreme este foarte imblânzită față de guvern, dar totuși referitor la politica externă și la România scrie tot ca mai înainte și profesază aceleași vederi. Acest ziar constată, ceea ce se poate de altfel constata din fapte, că referentul de externe marchizul Bacquehem e de aceeași părere cu Clam-Martinitz, de aceeași părere cu Baehrenreiter, care acolo...

Presed.: Domnule deputat! Eu credeam, că dv. voiți a face așa o observare fugitivă asupra acestui obiect. După ce văd însă, că ai de gând să tratezi în amănunte cele întâmplate în delegațiunea austriacă, trebuie să vă rog să omiteți lucrul acesta din expunerile dv. (Aprobări).

Șt. C. Pop: Proiectul despre apropiatie e o chestie de încredere. Am spus la începutul vorbirii mele, că noi suntem aduși în imposibilitate a ne spune vederile în delegațiuni. După ce pe noi chestia asta ne interesează foarte deaproape, eu am datorința și îndreptățirea să arăt că în chestia politicii externe cele două delegațiuni nu se înțeleg și asta n'o pot face altfel, decât provocându-mă la exemple și reproducând din discursurile rostite acolo. Drept aceea, respectând pe deplin advertisementul dlui președinte, îndrănesc totuși a constata, că absolut nu m'am abătut dela obiect.

Delgațiunile discută afacerile obștești. Fără iuxtapunerea contrastelor imi este imposibil a dovedi, că în ce privește politica externă și România, delegațiunea ungară și cea austriacă nu au aceeași vedere, căci în delegațiunea austriacă s'a accentuat hotărât, că prietenia României trebuie câștigată cu orice preț. (Mișcare și strigăte: Cu orice preț?)

Scuzați, eu înțeleg sub „orice preț” considerarea acelor condiții, cari au fost totdeauna

respectate din partea României. Căci vreau să vă aduc aminte un singur lucru: România între toate împrejurările a rămas credincioasă monarhiei. Vă reamintesc timpul anexiunii, când noi ne aflam sub impresia legii lui Apponyi, când opinia publică românească aici în patrie și afară din patrie era consternată, cu toate acestea România a stat neclintită lângă monarhie. Cine vede evenimentele, va mărturisi pentru mine. Și ce vedem? Azi chiar și opoziția maghiară recunoaște, că față de România politica noastră externă n'a fost așa cum ar fi trebuit să fie, nu i-a sprijinit planurile așa, cum ar fi trebuit și în chestia revizuirii a susținut un astfel de punct de vedere, care a fost părăsit de toate celelalte state. Nu eu o spun aceasta, au susținut-o în delegațiunea ungară inșiși Maghiarii.

Iată, On. cameră, discursul principelui de Windischgrätz. (Cetește): „Cel ce în timpul din urmă a urmărit cu atențiune foile românești, acela nu poate fi în dubietate asupra efectului dezolant, pe care l'a pricinuit direct procedura organelor noastre de externe”.

Tot asta a spus-o și Ștefan Rakovszki. Iar în delegațiunea austriacă s'a ridicat formală acuză în contra conducerii externe și este curios că în ce privește pe Români Clam-Martinitz și Bacquehem sunt de aceeași părere, ceea ce amintește și „Neue Freie Presse” cu un fel de împunsături: „Das Interessanteste und für den Minister Aussern Schmerzliche aber war, dass Marquis Bacquehem seine Zustimmung zu den Auesserungen des Grafen Clam-Martinitz über Romänien zum Ausdruck brachte”. Insuș d. Bahrenreiter, care este o celebritate a parlamentului austriac, care a avut rol conducător și care oricând poate eventual să ajungă iar la asemenea rol, foarte fin, dar totuși cu absolută claritate i-a spus guvernului ungar, că trebuie cultivate cele mai bune raporturi cu România, că interese mari monarhice atarnă dela acestea bune raporturi, căci Ungaria să nu uite, că acel drum duce din Viena la București prin Budapesta. Recunoaște el însuși, că chestia națională e o chestie internă, dar totuși crede de cuviință a reliefa efectele acestei chestii asupra afacerilor externe. Eu îmi apropiez în această chestie punctul de vedere al Austriacilor, dar îndrăznesc a-mi desfășura și vederile mele proprii.

Să scuzați, dar opinia publică românească nu se poate negliga. Opinia publică are putere în România, asta o știe preabine ori și cine, și nu se poate tracta cu parlamentul românesc și cu opinia publică românească cu așa dispreț, cum se face la noi; guvernele României între orice împrejurări totdeauna trebuie să țină cont de opinia publică. Dacă contele Apponyi Albert excepționează chiar și constatarea, că o politică internă mai pacinică e folositoare politicii externe, deoarece apropie pe Români de monarhie, dacă și asta este păcat, atunci trebuie să constat, că opoziția în delegațiunea ungară nu a voit pacea, nu a voit înțelegerea, ci neînțelegerea. Veți zice, că și dincolo se fac greșeli, iată, ziceți, spre pildă liga. Ei, orice acțiune naște reacțiune. Vă aduc aminte, domnilor, că Liga românească n'a existat câtă vreme n'a existat „Kulturegylet”-ul din Cluj.

Această asociație șovină a început lupta în contra Românilor, profesori universitari unguri au exoperat ca să se disolve societatea științifică-socială română „Iulia” din Cluj, tot de acolo a început lupta și în contra academiei de drepturi, de acolo s'a aruncat tăciunile discordiei și din asta s'a născut Liga în România, care niciodată nu s'a luptat cu asemenea arme. Cine zice, că în România pe cale artificială se nutrește ura împotriva Ungariei, spune un neadevăr, căci acolo se aude numai eoul celor ce se întâmplă aici. (Zgomot în centru.) Despre fapte necontrolabile nu mă pot declara.

On. cameră! În cursul desbaterilor bugetare un coleg al nostru a luat cuvântul și firește în ce privește politica externă a afirmat ceea ce afirmăm noi toți, că noi suntem credincioși patriei și tronului; noi niciodată n'am acuzat pe Maghiari, dar d. ministru președinte a uzat de acest prilej, și fără nici un incident ori provocare s'a năpustit asupra unui coleg deputat al nostru în temeiul unui moment, a cărui origine, o știe și d. ministru-președinte, e foarte problematică.

On. cameră! În cursul tratativelor cu d. ministru președinte, a recunoscut-o el însuși, noi în toate privințele am dovedit cea mai perfectă loialitate. Cred că putem acum să mărturisim asta. Noi am luptat cu armele cele mai loiale. Am fost foarte surprinși, că contele Ștefan Tisza a luat cuvântul și a voit să blameze convingerile politice ale colegului nostru. Am fost surprinși mai ales, fiindcă Alexandru Vaida a făcut și alte dăți declarațiunile de acum. Înțeleg atacul d-lui ministru-președinte câtă vreme îi lipsesc informațiunile. Dar după ce s'a deslușit și s'a învederat ce mahinațiuni s'au întâmplat, regret foarte mult, că perseverează lângă punctul său de vedere și din acest motiv, ca prin ziare, astfel declarăm și aci, că noi în privința aceasta ne identificăm cu colegul nostru și regretăm adânc, că d. ministru-președinte s'a lăsat răpit și s'a luptat cu astfel de mijloace, pe cari nu le-am fi putut presupune la dânsul.

Pentru că, mă rog de iertare, eu sunt în casa aceasta, un agent provocator întotdeauna îmi poate trimite o scrisoare și acea scrisoare oricând se poate sechestra; însă protestez și protesteză onoarea publică să făurească cineva vre-odată din aceasta armă împotriva oamenilor cinstiți, cari întotdeauna și-au dat pe față convingerea politică. Pot să-l asigur pe stimatul domn prim-ministru, că la noi deocamdată nu se pot prinde rusofili, nici chiar când se operează cu ajutorul Duliskovicilor. Deoarece e foarte natural, că dacă un Duliskovic se duce la contele Bobrinsky și eventual îi minte: uite domnule, Vaida asta e unul dintre cei mai mari rusofili, fii bun dă-mi o scrisoare de recomandare către el și atunci Bobrinsky i-ar da câteva șire de recomandare — zic, e foarte natural că din aceasta nu se poate face armă împotriva noastră, ba cred că nu e demn și nici nu e compatibil cu demnitatea mare a domnului prim-ministru.

Onor. cameră! Voi enumera toate momentele, cari au intervenit dela desbaterile din urmă, ca să arăt cât de mult au înrăutățit situația chiar dispozițiile guvernului.

Printre cele mai noi mijloace de luptă primul loc îl ocupă arondarea circumscriptiilor electorale. Aceasta va fi într'adevăr o operă monumentală, la care deja am și primit invitații să ne abonăm. Când harta va vedea lumina tiparului, Europa la vederea ei își va spune cuvântul, cât de splendid a aranjat domnul ministru președinte cu ministrul său de interne circumscriptiile electorale.

Nu vreau să vorbesc pro domo, dar am drept să vorbesc la acest obiect. La alegerile din urmă, de fapt, în toată Ungaria numai o singură circumscriptie a învins corupțiunea, respective corupțiunea numai în o singură circumscriptie nu a luat lupta — și aceasta a fost circumscriptia Șiriei. Va să zică în lungul și tatal Ungariei, unde locuiesc circa 3.400.000 de Români, singură circumscriptia Șiriei a îndrăznit să trimită în parlament un deputat cât se poate de pașnic. (Haritate.)

Iar dl prim-ministru și dl ministru de interne au avut de grijă să desmembreze în primul rând această circumscriptie și încă așa, ca nici un pământean să nu mai afle vreodată din cari părți a fost compusă mai înainte această circumscriptie. Din cele 22 comune au rupt 17 comune ro-

mânești, în schimb au incorporat la această circumscriptie comune maghiare și germane, ca să fie asigurat pentru toate timpurile, că aci Români să nu fie în majoritate.

La timpul său voi căuta să vă arăt harta comitatului Caras-Severin pentru ca să ilustrez că votizarea astfel descentralizată merge cu mult mai greu și e cu mult mai costisitoare, de cum a fost mai înainte prin centralizare. Acum doar atât mai amintesc, că circumscriptia venerabilului nostru președinte așa i-a amplificat-o dl prim-ministru și dl ministru de interne, încât se extinde dela hotarul com. Cojocna până la hotarul com. Sătmărm; o astfel de circumscriptie, despre care președintele nostru poate spune pe drept, că cea mai mare circumscriptie din țară e a lui. (Haritate și întrerupere la dreapta: Va fi și încrederea mai mare!)

Am auzit și de arondarea din com. Sălăgi, despre care însă cu mai multă competență voi putea vorbi numai după ce voi vedea harta.

Onor. cameră! Câte de toate nu am gândit, pentru că ne delectăm până la sfârșit la desbaterea legii electorale, nu mai puțin și la statuirea circumscriptiilor — totuși nu am crezut că d. prim ministru va proceda nu cu bunăvoință, însă atât de vătămător la noua împărțire. Căci pe lângă aceea că a suprimat circumscriptiile întregi, atât de evident își face de răs planul înaintea lunii, încât noi nici nu mai trebuie să agităm, nu trebuie să calomniem Ungaria înaintea străinătății, ajunge să arătăm hărțile și numele comunelor conglomerate de d. ministru de interne.

Am avut îndrăzneala să spun că în cuvântarea mea voi aminti exclusiv momente noi, cari au intervenit de pe la 20, respective dela sfârșitul lui Martie. Cred că pomelnicul acestora — cum se zice românește — e așa de lung, încât înaintea tuturor va părea motivat când declar, că nu primesc proiectul legii de apropiatie.

Contele Ștefan Tisza a răspuns imediat deputatului nostru. Nu vrea să discute acum politica externă a monarhiei, va face aceasta în delegațiuni. Reflectează numai la afirmația dlui Dr. Șt. C. Pop că ar exista neînțelegeri cu privire la politica externă între delegațiunea ungară și cea austriacă. Dânsul crede că acestea neînțelegeri nu există. În majoritatea lor delegațiunea ungară și austriacă aprobă politica externă a monarhiei.

D. deputat Pop vorbește de loialitatea, pe care comitetul național a dovedit-o la tratativele cu dânsul. „Eu” — zice contele Tisza — „am vorbit numai de loialitatea domnilor, cu cari am pertractat direct. Cu ceilalți n'am vorbit și constatările mele cu loialitatea nici nu se refer la aceia.”

Își susține și acum punctul de vedere în chestia Vaida. Regretă că comitetul național se identifică cu dânsul. Spune că n'a intenționat nici o nedreptate față de Români la arondarea circumscriptiilor electorale. Relevează faptul cu ordinațiunile ministeriale referitoare la limba de catihizație, la propunerea limbei românești în școalele populare de stat. El crede că o mare parte a Românilor ar aproba pe față politica guvernului, dar stau în fața unui adevărat terorism. Amenință cu asprimea legilor pe agitatorii români.

În cursul acestui discurs contele Ștefan Tisza s'a raportat din nou și la tratativele dintre dânsul și comitetul național și a făcut declarații de extremă gravitate. A zis următoarele: „Eu știu prea bine, ce încercări s'au

MARFA NOASTRĂ INTRECE RENUMELE NOSTRU!

Moda de zi:
Crepp, Cotelé, Whlpeord,
Țesături.

Deoarece ne străduim să oferim onor. mușterii numai cele mai bune calități de stoffe p. haine, costume și bluse în cele mai noi culori și țesături pentru prețuri solide. — Avem în depozit: Stoffe de haine, decorative, mătăsuri, dantele, achivite, paraplee, albitori, clorapi.

(A 1957)

Magzinul de modă **ANDREE și WACHNER, Sibiu,** strada Cisnădiei. (Heltauergasse).

pentru eşuarea tratativelor din partea noastră, cari n'au fost dispuși să sacrifice distincția extrem naționalistă.”

Asupra acestor cuvinte ale dlui ministru-șef vom reveni. Ele sunt de mare grație și din punctul de vedere al vieții noastre interne de partid.

Tot ieri la sfârșitul ședinței și-a rostit d. Dr. Șt. C. Pop și interpelația în cheie episcopiei de Hajdudorog.

Interpelația o dăm în numărul nostru de săptămânal.

la »Biroul central«.

Com se vor întocmi listele?

Cine nu poate fi alegător?

Anul acesta în luna Iunie, iar în anii viitori mai târziu până prin 15 Martie, comisiile pentru întocmirea listelor (összeirő küldöttség) își încep lucrările. Pentru fiecare cerc de vot se va trimite una sau două astfel de comisii la partea comisiei centrale (központi választmány) de care în fiecare comitat este câte una.

Aci, la comisiile pentru liste, trebuie să aveți grijă!

Adevărat că aceste comisii trebuie să bage în seamă pe fiecare are drept de vot, fără să-l mai lăsați pe el, dar nu vă lăsați în grija comisiei! Comisia numai darea o află din protocoalele care trebuie să i le pună la îndemână primăria, dar nu e datoare să umble să afle, de unde e cutare? știe el scrie și cetii? fost-a el 5 ani în slujbă? fost-a el căprar la miliție? știe dare laolaltă cu părinții? etc. etc. Comisiile toate astea nu le cearcă de capul ei, ba se lăsați dacă nici Dvoastră nu le veți cere.

Vă vă lăsați dar în grija comisiei, ca după legea veche. Atunci era alta. Atunci nu mai trebuia să dovedești fel de fel de bazaconii, cum se făcea după legea asta „nouă”. Acuma s'au găsit o mulțime de soluri de alegători, anu-țu să le la vola la oameni să umble după ei ce li se cuvine.

Mergeți dar în fața comisiei, mai ales acela care face examen, și arătați toate documentele, după cum ați cetit în sfaturile de la aci, și pretindeți să vă ta în listă! Că ați făcut acum examen, sau că aveți certificat de încredințare sau 4, comisia nici nu are de unde o să vă dovedească.

Ună anumită, când va ieși comisia pe sate, să se dea de știre, cu toba, sau prin pușcări tipărite, înainte de ieșire cu 8 zile! Dacă nu face așa, aveți drept de recurs, cel rămas în listă, din pricina asta.

Și mai cu seamă ce trebuie să știți, cel ce prezentați la comisie:

1. Cine a întârziat dela examen în fața pretorelui încă tot mai poate face examen, acuma în fața comisiei pentru întocmirea listelor!!

2. Acuma în adevăr e ceasul cel din urmă! Mergeți de seamă, că în fața acestei comisii trebuie să aveți la îndemână toate dovezile, în scris, cărora vă scrie în listă. Nu mai e ca în comisia permanentă, unde nu te întrebau de nimic, decât că știți scrie și cetii? Aci te întrebă: dacă ai fost căprar, sau dacă slujești de 5 ani, etc., și-ți cere numai decât dovezile! Comisia trebuie să știe și românește.

3. Ori cine poate fi de față.

4. Darea se dovedește cu protocoalele comitatului, dar e bine ca fiecare să aibă cu sine

cărțica de dare. Poate că în protocoale e scrisă mai puțină dare!

5. Pe cine se vede că e bătrân, de pl. e cărunt și gârbovit, nu trebuie să mai dovedească că a trecut de 30 de ani (§ 48). Vârsta se poate dovedi de altfel nu numai cu carte de botez, ci și cu carte de cununie, cu „Militerpass”, cu pașaport, cu cartea de slujit, și cu alte documente (§ 48).

7. Muncitorii dela fabrici, dovedesc cu certificat dela directorul fabricii, anii lor de slujbă. Muncitorii din prăvălii, sau dela moșii cu certificat dela stăpânul lor. Cel ce nu vrea să dea astfel de certificat, se pedepsește aspru. (§ 53). Se primește și cartea de slujbă, ca dovadă!

8. Fiecare să se înfățișeze înaintea acelei comisii, unde are locuință, chiar și dacă plătește darea în altă parte.

9. Dacă cineva și-a pierdut numai vremelnic dreptul de alegător, dar până la sfârșitul anului iarăși l'ar căpăta, trebuie să fie luat în listă. De pildă cineva a fost judecat, dar în anul când se fac listele i se împlinesc, — după încheierea listelor; se zicem prin Decembrie — 5 ani dela împlinirea pedepsei.

Comisia centrală și recursul.

Listele făcute pe sate, se trimt la comitat, la așa numita comisie centrală. În fața acestei comisii rugările se pot băga numai ungurește, așa dar nu le faceți românește, nu cumva să întârziati din pricina asta.

Cine n'a fost luat în listă din partea comisiei de conscripție, poate băga rugare la comisia centrală, ca să fie luat pe urmă în listă. La rugarea asta trebuie să alături toate documentele! După ce se hotărăște asupra acestor rugări, comisia centrală face o listă provizorie (care se mai poate întregi) și lista asta o trimite fiecărei comune mari, iar pentru comunele mici, fiecei cerc notarial, spre vederea tuturor.

Incepând cu anul viitor, listele provizorii vor rămânea spre vederea tuturor din 16 Maiu până în 16 Iunie!

Vremea asta trebuie să se dea de știre cu toba, sau cu tipărituri lipite prin sat, și scrise românește.

În vremea asta ori cine poate merge să caute la primărie dacă e pus în listă sau nu, și dacă nu e pus, negreșit să facă recurs (felszolás). Recursul trebuie făcut ungurește, cam așa:

Tekintetes községi Előljárásági

Alulírott . . . . . községi lakos nem vétettem fel az országgyűlési választók névjegyzékébe, habár választói jogosultságom van, azon az alapon, hogy . . .

Ennek igazolása végett csatolom hiteles okirataimat, és pedig . . . . .

Kérem ezek folytán, méltóztassék felszólalásomat a tek. Központi Választmányhoz felterjeszteni, hol is azt kérem, miként a választók névjegyzékébe engem is felvenni, és erről okmányaim visszaadása mellett értesíteni, méltóztassék.

Kelt . . . . . Elöttünk mint tanuk: . . . . .

Recursul acesta se bagă la acea antistie comunală, unde se păstrează lista cu pricina. Antistia trebuie să dea revers (adeverință) că a primit recursul.

Termenul din urmă pentru înaintarea recursului este 30 Maiu și recurs cu vorba nu se poate face. Termenul se începe cu ziua de 16 Maiu.

Dacă cineva de fapt nu a avut drept de vot, dar l'a câștigat până la 30 Maiu, acesta asemenea poate face recurs. Cineva de pildă își deschide prăvălie în vremea asta.

Răspunsul la recurs, comisia centrală îl dă tot în scris, și cine nu e mulțumit cu felul cum i s'a răspuns, poate face, în termen de 15 zile,

jaibă la judecătoria administrativă. Forma e tot așa, numai numirile se schimbă. Intitularea e: „Nagyméltóságu m. kir. Közigazgatási Bíróság!” Actului i se zice „Panasz”. Se înaintează la comisia centrală.

Până la 31 Decembrie se fac listele definitive (statornice) și se trimt: 2 exemplare la comitat, 1 exemplar la ministrul de interne, 1 exemplar la notarul public, iar comunele capătă numai aceea parte a listei, care privește pe locuitorii lor.

Pe lângă o taxă mică, ori cine poate cere adeverință despre luarea lui în listă. Mai puțin se capătă dela comitat. Plângerile trebuie făcute la judecătoria administrativă.

Cine nu poate fi alegător?

Înșirăm aci, numai piedecile cari privesc pe plugarii și pe meseriașii noștri.

1. Ostașii, jandarmii și polițiștii (polițaii) orașenești și comunali! Ostașii nici atunci nu pot vota, când sunt chemați numai pe vreme mai scurtă la manevre, (nu din ziua chemării, ci din ziua intrării în slujbă!) dar în listă pot fi luați. Așadar dacă cineva tocmai pe vremea când se întocmesc listele ar fi la manevre, tot trebuie să fie luat în listă, iar dacă l'au lăsat din listă, să facă recurs.

2. Nu poate fi luat în listă, cine e sub tutelă, (cine are tutor) cine e nebun, cine a bancrotat (falimentat).

3. Nici acela care trăiește din mila satului, sau a bisericii, sau a vre-unui alt așezământ (§ 14. Cetiți staturile de mai la vale!)

4. Timp de un an, după împlinirea pedepsei cel pedepsit cu 5 cor. pentru beție.

5. Cel arestat și cel pedepsit de lege (nu de pretură!) cu închisoare pentru delict sau crimă, cât timp nu și-a împlinit pedeapsa. Cui i s'a iertat împlinirea pedepsei (pedeapsa suspendată) nu își pierde dreptul de vot.

6. Timp de 5 ani dela împlinire, acel pedepsit cu închisoare, pentru fărădelegi izvorite din poftă de câștig, (furtul, uzura, fraudă, delapidarea, gazda de hot), sau pentru agitație în contra statului.

7. Cine nu e cetățean, sau pe cine l'a despoiat legea de dreptul de vot.

8. Cine, sau a cui nevastă, ține casă publică.

Ori cine are drept să controleze listele provizorii, când ele sunt puse spre vedere publică, și dacă la seama, că a fost luat în listă cutare unealtă a pretorelui, împotriva opreliștei legii, are drept să facă recurs (észrevétel) la comisia centrală, după forma arătată (§ 59). Pentru bunii Români aceasta nu e numai un drept, ci și o datorință. Aveți grijă deci fiecare, să nu ajungă în listă nevrednici. Veghiați, și scoateți din listă pe dușmanii partidului nostru!

RĂSPUNSURI.

DI A. P., protopop, Reghin. Da, știm și noi, că am întârziat puțin cu sfaturile, dar secretarului partidului nostru i-a fost peste puțină să-și ocupe postul înainte de 10, al lunei. De tot, încă nu am întârziat. Examenale, după cum știți, se pot face și în fața comisiei de conscripție. Sperăm să fie de folos sfaturile, pe atunci, și pe anii viitori. Am aflat cu bucurie dela d-voastră, că în cercul Reghinului s'au supus la examen mai multe sute de Români, și încredințăm la răvaș pe protopretorele Körössy, care a făcut examenale după perdea. Vă rugăm să ne comunicați totdeauna observațiile d-voastră, și Vă mulțămim, veseli de faptul că ne comunicați, despre informațiile noastre.

O. B. plugar in G. — Și nepotul, care trăește în averea unchiului său, are drept de vot, dacă e trecut de 30 de ani, și dacă unchiul său are drept de vot. Darea nepotului nu se cearcă! El nu are decât să dovedească, că trăește în averea și în casa unchiului său. Peste tot, orice neam al bărbatului sau al nevestei, se poate folosi de dreptul acesta!!

D. N. T., preot, Bazna. — „Méletőségi Bizonyítvány” nu trebuie la examenul în fața comisiei permanente! Nici vârsta nu trebuie dovedită, resp. numai atunci trebuie dovedită vârsta de 24 de ani, dacă cineva pare la vedere tânăr de tot. (§ 48 legea electorală).

Corecte (propise) pentru examene, dic-tando și caligrafie. Suta bucăți
Cor. 140 plus porto postal.

Aviz școlar — Iskolai életesítő
legat à 30 fl. bucata.

De vânzare la: **Librăria „Concordia”, Arad, Deák-Ferencz 20.**

Ș-ul citat însă spune apriat, că dovedirea se poate face cu orice document — carte de militar, pașaport, carte de serviciu, carte de cununie, etc. — nu numai cu extras matricular. („keresztlevél”-ul amintit de d-v.). La înștiințare, nu trebuie alăturate documentele! Pre-torele care le cere, săvârșeste un abuz, și n'aveți decât să-l arătați la vicecomite. Documentele amintite nu sunt scutite de timbru. Legea nu lămurește chestia. Gratuit e numai examenul și scutit de timbru e numai certificatul dat de comisia permanentă.

Invățător în B. — În broșura populară ce va apărea în biblioteca partidului, veți găsi lămuriri asupra felului cum trebuie date copiile de certificate, de pe anuarele tipărite, sau când în registre lipsește un dat oarecare.

I. Gr. Galșa. — Meseriașii independenți cu IV clase primare nu trebuie să plătească dare de loc, adică nu se caută darea, dacă au statornic o calfă. Dacă n-au, li se cere dare directă, sau 10 cor. dintr'o specie (de pildă dare de venit, numai) sau 20 de cor. din mai multe specii (de pildă dare de venit și de chirie, etc. împreună). În broșura anunțată veți găsi amănuntele. În adevăr nu putem ști unde a bătut gândul legiuitorilor, cu limita de vârstă la 24 de ani, când dreptul de vot numai cu 30 de ani îl dă. Poate vreau să aibă datele statistice despre anii viitori, să știe cum să modifice legea după trebuințele lor particulare!

Budapesta, 16 Mai. Astăzi s'a trimis tuturor comitatelor o nouă ordonanță a ministrului de interne, în care se dă poruncă comisiilor permanente, ca să nu ceară dela cel înștiințat la examene, nici dovedirea vârstei nici dovedirea că sunt cetățeni. Totodată scutește de timbre și de competențe toate certificatele necesare pentru înscrierea în lista alegătorilor. (Biroul central al partidului nostru, va da mâine în traducere, ordonanța întregă).

Știrile zilei.

Sedința camerel.

Budapesta. — La ordinea de zi a ședinței de azi a camerei ungare a fost pus proiectul ministrului de interne privitor la împărțirea parțială a cercurilor electorale. După discursul lung al raportorului *Ioan Rakovszky*, care recomandă proiectul spre primire a luat cuvântul d. *Dr. Ștefan C. Pop*, care întreabă guvernul, că ce scop urmărește prezentând camerei această ordinațiune a ministrului de interne. Se dorește poate ca camera să ia această ordinațiune numai la cunoștință, sau se pot face încă și modificări. Oratorul conchide din discursul de ieri al primului ministru, că da, se pot face și modificări și astfel își va face obiecțiunile sale. (Discursul dlui *Dr. Ștefan C. Pop* îl vom da mâine).

Ministrul de interne *Ioan Sándor* spune că prin ordinațiunea aceasta se are în vedere ca guvernul să nu poată lua dreptul, ce l'a dat odată. Ar dori ca opoziția să fie de față, ca să-și facă obiecțiunile, ce le accentuează în presă privitor la acest proiect — căci guvernul le-ar fi dat atunci răspuns. Nu e adevărat că guvernul a surprins camera cu acest proiect, deoarece comisia administrativă îl discută de săptămâni de zile.

Răspunzându-i dlui *Dr. Ștefan C. Pop*, ministrul spune că nu-i adevărat, că Românii ar fi fost mașter tratați la împărțirea cercurilor electorale. Românii au majoritate în 27 de cercuri și dacă stările se vor îmbunătăți ei vor putea avea majoritate în 50 de cercuri. Ministrul încearcă apoi punct de punct să combată obiecțiunile dlui *Dr. Ștefan C. Pop*. Cercurile românești se extind pe un teritor mai mare fiind comunele românești foarte răslețite. Ii pare rău că nu-l poate convinge pe d. *Dr. Ștefan C. Pop*.

Camera ia după aceasta la cunoștință proiectul ministrului.

Raportorii prezentând trei proiecte de o importanță mai mică, camera se amână autorizând prezidenția să convoace ședința cea mai apropiată după buna sa chibzuială.

Sedința subcomisei ungare pentru afacerile Bosniei și Herțegovinei.

Budapesta. — În ședința subcomisei ungare pentru afacerile Bosniei și Herțegovinei, delegatul *Nikolits Wladimir* a stăruit pt. rezolvirea chestia de limbă în Bosnia. Ministrul comun de finanțe *Bilinsky* a dat apoi lămuriri în legătură cu diferitele întrebări ce i s'au adresat. Ministrul a promis atât rezolvirea chestiei de limbă cât și a chestiei cmeților. A accentuat apoi că vede cu bucurie o validitate a industriei maghiare în Bosnia, dar pe cale administrativă impunerea e împreună cu prea multe dificultăți.

Poincaré îl va vizita pe M. Sa Francisc Iosif.

Paris. — „Gil Blas” anunță din sursă bine-informată, că președintele Franței, d. Poincaré, îndată ce M. Sa monarhul Francisc Iosif va fi deplin însănătoșat, va călători la Viena, pentru ca să-l viziteze pe monarhul austro-ungar

Revoluție în Albania.

Brindisi. — Principele *Udine* sosind știrea că în Albania ar fi izbucnit revoluție, a plecat cu 9 torpiloare sub conducerea lui la *Giovani di San Medua*.

Ministrul Balogh n'are de gând să revedeze noua lege de presă.

Budapesta. — Ministrul de justiție *Balogh* întrebat azi pe culoarele camerei privitor la știrea lansată de presă despre revizuirea noii legi de presă, ministru a declarat, că știrea nu e adevărată și nici prin gând nu-i trece să revedeze legea de presă.

Sedința camerii magnaților.

Budapesta. — Camera magnaților a fost convocată la o ședință pe 22 Mai, când va lua în dezbateri toate proiectele mai recent votate în camera deputaților.

O dorință a funcționarilor de stat și comitatensii.

Budapesta. — În legătură cu statificarea administrației, o delegație a funcționarilor de stat și comitatensii s'au prezentat azi la ministrul de interne *Sándor Iános*, rugându-l ca pe cale legislativă să se asigure pentru funcționari o manifestare liberă a convingerilor lor politice.

Ministrul a promis că după ce se va înfăptui statificarea administrației, se va rezolvi și această chestie.

Distrugerea orașului Tampico.

New-York. — Orașul *Tampico* a fost total distrus. Partea rămasă neatinsă de gloantele tunurilor insurgenților, a devastat-o total focul. După declarațiile lui *Gonzales* comandantul insurgenților cari au ajuns stăpâni pe *Tampico*, trupele lui *Huerta* au avut 280 morți și 600 răniți, iar insurgenții 34 morți și 128 răniți. Dintre supușii statelor străine n'a fost omorât nici unul.

După știrile sosite din *Texas* în lupta dela *Tampico* ar fi căzut 300 de oameni. *Gonzales* a promis supușilor statelor străine că garantează pentru viața lor deci să nu aibă, nici o teamă și să se reîntoarcă în oraș.

Manevre mari în Bosnia.

Viena. — În anul acesta vor avea loc manevre în stil mare în Bosnia în zilele de 24 și 27 Iunie, sub conducerea moștenitorului de tron arhiducele *Francisc Ferdinand*.

INFORMAȚIUNI

Arad, 15 Mai 1914

Mersul vremii. *Institutul meteorologic nunță: schimbarea temperaturii, în unele locuri ploi.*

Prognostic telegrafic: vreme rece. Temperatura la amiazi a fost: 14.7 C.

Serbărei naționale dela 10 Mai — după ni se comunică din București — i se va da acesta o deosebită însemnătate. Parada militară și delilarea trupelor care de obicei se face pe bulevardul Academiei în fața statuei lui *Carol I* și *Carol II* pe *Viteazul*, anul acesta se va face pe *Kiseleff* între piața *Victoriei* și *rondul I*.

Primăria capitalei va începe, în cursul săptămânii acesteia chiar, construirea pavilionului și tribunelor necesare.

In amintirea preotului H. Balamace. Zilele acestea s'a ținut în București adunarea generală a societății de cultură „*Macedo-Român*” sub președinția dlui *Dr. Leonte*. S'a luat hotărârea să se ridice un bust preotului *Balamace*, în tima masacrelor dela *Corița*.

M. S. regele Carol a conferit A. S. R. p. țesei *Maria „Bene Merenti”* cl. I, pentru merite literare și artistice.

Zidirea bisericii românești din Ierusalim. se anunță din București: *I. P. S. mitropolit* primat a primit dela comisiunea trimisă de rând la Ierusalim, următoarea telegramă:

„*Sinodul patriarhal* a aprobat zidirea ricii române în Ierusalim”.

(ss) *Arhimandrit Dionisie, Dragomir De-trescu, Burada și Lupu.*

Catastrofa din Sicillia. „*Giornale d'Italia*” scrie: În drum spre *Lineră* corespondentul nostru a întâlnit un convoi de refugiați din regiunea bântuită de cutremur. În fruntea convoiului pe o targă era o femeie grav rănită; pe urma venea soțul cu capul bandajat și purtându-spate un copil cu picioarele zdrobite. O altă femeie care făcea parte din acest jaltic exprime plânga trei copii morți. Cutremurul care a cerat atâtea vieți și a semănat atâtea nenorociri a durat numai câteva secunde, dar a fost suficient ca să distrugă sate și orașe din temelii.

La *Rantaso*, sat sub poalele *Etnei* cutremurul s'a repetat aseară din nou și pe sub pământ s'au auzit timp de câteva minute bubuituri lungite cari au umplut populația de groază și făcut-o să alerge pe câmp. La *Arcireale* mântul a crepat până la mari adâncimi. Știrile sunt supraincârcate cu răniți și victime ale cutremurului.

Starea școalelor din arhidieceza gr. catolică în „Unirea”: Din raportul inspectorului laștic arhidiecezan, făcut pe a. 1912/13 des școlii din arhidieceza gr. cat. de *Alba-Iulia-Făgăraș*, se constată, că în anul școlastic 1912/13 au funcționat 391 școli; n'au funcționat din lipsa de învățători, iar 36 școli au fost închise mune cu gr. or. La olaltă sunt 460 școli.

Edificiile școlare sunt aproape toate corupționate legii.

Salariile învățătorilor s'au urcat la 400 cor., din cari bisericile au contribuit cu 283, iar statul cu 203,036 cor.

Spor mai puțin se face în științele exacte, cu deosebire pomologia este cu totul neglijată. recvizitele școlare la multe școli nu sunt îndeplinite și stau sub vechiul strat de ignoranță drept că rar se întâmplă, ca în despartețământ V și mai vârtos VI se ajungă mai mulți decât 1 sau 2, ceace e cât se poate de reprobabil!

La acest raport „*Foia Școlastică*” ca organ de specialitate în chestiunile școlare, face următoarele observări: „*Evident acest raport poate fi preamăgulator. Spațiul nu ne permite ca în cadrul acestor informațiuni să cercetăm motivele, ce împiedecă mersul progresiv al educațiunii și instrucțiunii în școala noastră profesională, dar precum se vede chiar și din acest raport, foarte mult de dorit. S'a cerut de demărate ori înființarea unui post de revizor școlar înzestarat cu atribuțiunile inspectorului*”

O rugare modestă,

care nu vă costă nici o obocană dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. — Administrația noastră reacți pe toți ceice înțeleg și comită din articolele aparute în foaia noastră, să amintească că firma a călă-o în ziarul acesta.

dar până acum nu s'a făcut nimic, iar ce s'a făcut și se face în școlile greco-catolice este mai mult pro forma.”

Comemorarea zilei de 315 Mai în Viena. „România Jună” va ținea în 3/16 Mai a. c. la seara în otelul „Riedhof” (VIII Schlössl) un festival pentru comemorarea zilei de 315 Mai cu următorul program:

1. Cerânt de deschidere de J. Nandriș, 2. Mai 1848 de Octavian Deac, 3. Simeon și Din „Cântarea României” de Al. Isăceanu, 4. Domnița Maria din casa, episod din vremea lui Ștefan cel Mare citit de autorul Const. Ion Creangă, 5. Rossini-Barbier von Sevilla, b) Verdi, Credo, c) Căntece naționale cântate de Costescu, 6. Orchestra improvizată și „România Jună”, 7. Terțet la mandolină.

Amical d-lui A. D. Xenopol. Se telgrafiază din marele istoric român d. A. D. Xenopol, corespondent al Institutului, ținând o conferință asupra diferitelor rase ale globului, și mai ales despre rassa latină, a vorbit despre poporul care face parte din această rasă și a poeziei îndurate de acest popor în cursul istoriei sale. A amintit în termeni mișcători, că rassa dătoază Franței, și în deosebi lui Napoleon care se fi putut constitui ca națiune.

Prezidenții societății foștilor elevi ai școlii politice unde d. Xenopol a ținut conferința mulțumit dlui Xenopol pentru cuvintele sale către Franța, în urmă a adus elogiile polițienești, a cărei înțelepciune s'a manifestat încă în conflictul balcanic.

Concursul sportiv din Orăștie. Primul apel: Comitetul „Clubului sportiv ardelean” conform hotărârii luate la 12 Mai n. a. a organizat de organizație a concursului sportiv care se va ținea la Orăștie, roagă pe toți călătorii, bărbați frunțași ai vieții publice, să contribuie de credit și economii românești din buzunare, la cari s'au adresat cu apeluri, să trimită, până în 13 Mai n. a. c. a retrimite de bănele alăturate apelurilor. La caz contrar considerăm ca și când ar fi primit rolurile politice pentru cari au fost rugați.

Apelăm la toți înțelegătorii și iubitorii de artă, să doneze obiecte potrivite pentru prezenta expoziție. Obiectele se trimit pe adresa clubului în Cluj (Kolozsvar, str. Király 18) iar acei, cari binevoiesc a dona o sumă în bani, cât de mică, să o trimită cu indicația destinațiunii la institutul de credit și economii „Economul” Cluj. — Comitetul „Clubului sportiv ardelean.”

Târgul de primăvară în comuna Sellște se va ține în ordinea următoare: Joi în 11 Iunie n. a. c. de oi și porci, iar Vineri și Sâmbătă în 12 și 13 Iunie târg de vite cornute și cai; Luni în 15 Iunie târg de mărfuri.

Deputat vânzător de ziare. Mai alaltăieri mi s'a spus că în parlamentul francez foarte imbricat de alegerile recente, sunt doi deputați care mai înainte vreme erau simpli servitori. Unul din ei cetim că mai este și un alt deputat vânzător de ziare, care nici până azi nu și-a lăsat serviciul. El cheamă Auguste Ragheloom și e ales în orașul Lille, cu mandat socialist. Nu are nici o școală mai înaltă, dar în schimb l-a dăruit mamei cu 9 copii și o nevastă certăreață, care stăruiește de el să-și mute sărăcia în Paris. Acest deputat nou nu se învoeste, căci se teme să-și va pierde clienții, cărora până în ziua de azi le duce frumuseț ziarul acasă în toată Franța.

Comoră desgropată. Tradiția țăranilor din Bredschau (Germania) susținea cu încăpăținare, că pe moșia proprietarului Dortkal sunt ascunse comori mari, de un oarecare boer din vremea veche. Indemnând de mai mulți inși, proprietarul Dortkal a făcut săpături pe moșia sa și într'adevăr, la rădăcina unui arbore secular s'a aflat trei oale de lut mari, pline toate de băne de pe vremea lui Sigismund. Acum proprietarul exploatează alte tradiții din popor, cari mai se adevăresc a fi foarte bănoase.

Nenorocirea dela reg. 6 Mihai Viteazul din București. Alaltăieri dimineață la regimentul 6 Mihai Viteazul s'a întâmplat o groaznică nenorocire. Soldatul Niculae Ion din reg. 6 com. 5-a

făcea școală de mitralieze când fu împușcat din imprudență de soldatul Alexandru Tereza din acelaș regiment comp. 7-a, care tocmai încerca un revolver.

Nefericitul soldat Niculae Ion rămase mort pe loc, iar involuntarul criminal fu arestat.

Relique napoleoniene. La expoziția mobilierului național din Lyon, se află mai multe obiecte cari au aparținut personal lui Napoleon I. Iată câteva din aceste obiecte: Sabia primului consul; lama e de otel, are aur sus și argint cișelat în stilul cel mai curat. Pălăria purtată de Napoleon I, în timpul sederei sale în Sf. Elena. Arsă de soare și prăfuită, ea este ornată cu cordoane în trei culori. Un mare cordon al Legiunii de onoare cu crucea sa pe care împăratul o purta la Sf. Elena. O pereche de pistoale ornate cu aur și argint. Acestea sunt pistoalele, pe care în testamentul său, Napoleon le-a numit „pistoalele din Wersailles”.

Aceste prețioase relique sunt admirate cu pietate de o mare mulțime de curioși.

x Primul depozit român de pian și armonii, T. POPOVICI, Sibiu (Nagyszeben) strada Cisnădiei 7, ofere onoratalui public român pian, pianine și armoniiuri din cele mai bune fabrici din străinate în toate execuțiile cu prețurile cele mai favorabile pe lângă împachetare (ladă) gratuită și transport franco. Plătire în rate mici. Cereți catalogul depositului. (Po 1840)

x În atențiunea bolnavilor! Balsamul Mittelmann pentru stomac încetează în scurtă vreme lipsa de apetit, incuiera scaunului, durerile de cap, cărceii de stomac, arderea de stomac, apoi tot felul de boale de intestine, luând de 3-ori la zi, înainte de mâncare, câte-o lingură cafea. Prețul 2 coroane. Pregătește și expediază: Eugen Mittelmann, farmacie la „Leul de aur” în Ungvár, str. Nagyhid-u. (MI 1621)

x Vleneza când pleacă în vilegiatură nu-și uită de naționalul Dirnose-costum; pe D-Voastră ale noastre Domnișoare cari vă pregătiți să mergeți pe vară la țară Vă rugăm cu toată căldura să nu uitați portul de Tulgheș sau de Pădureancă.

Atelierul de țesături și cusături românești din Orăștie are de vânzare:

porturi de Tulgheș a cor. 55.—
porturi de Pădureancă a cor. 75.—
(A 2117—3)

x Noua farmacie din Fabricul Timișorii deschisă în 30 Aprilie se află instalată în palatul bisericii greco-catolice române din colțul străzii Re-cașului și a pieței școlii, și poartă numirea de „SF. ILIE”.

Frumosul aranjament este făcut după proiectul arhitectului Nagypál Imre din Budapesta.

ECONOMIA

Bursa de cereale din Budapesta.

(După 50 kgr.)

	— 15 Malu.
Grâu pe Maiu	14.03
Grâu pe Octomvrie	12.36
Secară pe Octomvrie	9.97
Ovăș pe Octomvrie	8.27
Porumb pe Maiu	7.47
Porumb pe Iulie	7.60

POSTA REDACȚIEI.

„Tipografia Românească”, București. Deși ne trimiteți d-voastră broșura, totuși nu luăm notă despre ea, fiindcă nu ne interesează și nu poate interesa pe nici un cetitor de-al nostru înțelepciunile lui Regman, secretarul lui Mangra.

A. E., Paris. Trimite adresa exactă a ziarului „Le Temps”. Sosit destul de bine. Mergă mâine scrisoare.

„C. St.” — București. Să trăiți și să-l mai ciopârțiți.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

Dimitrie Cimponeriu, Cuzteli. Am primit în 2 Mai st. n. 7 cor. în abon.

Ambrosiu Catona, Homorog. Am primit 14 cor. în abonament până la 30 Iunie a. c.

Dr. Mihai Sparlosu, Vârset. Am primit 32 cor. în abonament pe 1914 pentru „Românul” și „Poporul Român”.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

Mulțumită publică.

Tuturor acelor, cari prin participarea la înmormântarea neuitatei mele fice, prin trimiterea de flori și prin condolențe au contribuit la ușurarea nenumăratei mele dureri — pe aceasta cale aduc călduroasele mele mulțumite.

Văd. VOLUMNIA BALTA.

ANUNȚ.

Biuroul central al partidului N. R. caută un

scriitor

care are îndemânare și la mașina de scris.

Ofertele pe adresa:

Arad, str. Zrinyi 1/a. et. I.

ANUNȚ.

La „TIMIȘIANA” institut de credit și economii în Timișoara, se află de vânzare cu condițiuni foarte favorabile, o moșie de 100 jughere pământ arător.

TI 2118

Caut

un candidat de avocat cu practică pe lângă aplicare momentană.

Dr. VASILE AVRAMESCU, avocat Măriaradna.

Se vinde ieftin

un „Eufon” modern, fără trilităr și ace cu 20 plăci românești coruri de Vldu, soc. Carmen și soliști români, și un aparat de bale de abuz „Sanitas” în starea cea mai bună aproape nouă. A se adresa administrației noastre.

(CI 2121—1)

Doi băieți

tânări, cari au lucrat ca vânzători unul în bransa drogheriei și altul în articole fotografice, se caută la magazinele

Economu & Zlatko

București, stradă Paris nrul 25.

Ofertele se vor adresa însoțite de fotografie și certificate.

Ba 2122

MINISTERUL FINANTELOR

Direcțiunea Contabilității Generale a Statului
 și a Datoriei Publice.
 Datoria Publică.

Nr. 10659 din 21 Aprilie 1914.

PUBLI CAȚI UNE

A 7-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4% amortibilă din 1910, împrumutul de Lei 44 199.000, se va efectua în ziua de 19 Mai (1 Iunie) 1914, ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului de Finanțe, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri în valoare nominală de Lei 263.500 în proporția următoare:

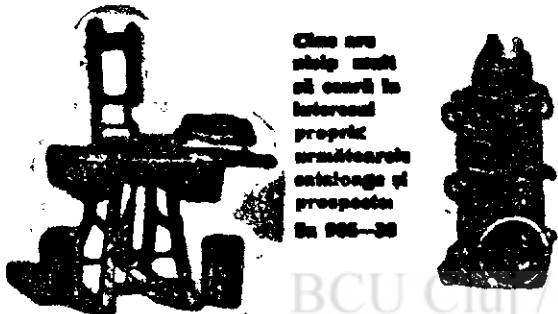
6	titluri à	5000 lei	30.000 lei
27	”	2500 ”	67.500 ”
95	”	1000 ”	95.000 ”
142	”	500 ”	71.000 ”
270 titluri p. o valoare nom. de			263 500

Publicul este rugat a asista la tragere.

Directorul Contabilității Gen. a Statului și a Datoriei Publice.

D. Petrovici.

VALORIZARE de NISIP!

Cum are nisip mult și cereți în interesul propriu următoarele mașinări și prospectați în 905-38

- F. 3. Forme și unelte pentru pregătirea articolelor de beton.
- F. A. Fabricarea țiglei de beton orânduită la lucru de mână.
- Ca. G. 4. Fabricarea țiglei de ciment pentru lucru de mână.
- B. B. 1. Fabricarea blocurilor de beton.
- C. S. 1. Fabricarea tablelor mozaic și ciment.

Să cereți totdeauna examinarea gratuită a nisipului, mergerea la fața locului a inginerului nostru și să examinați mașinile noastre de valorizarea nisipului.

Fabrică de mașini p. industria de nisip.
SZANTO ES BECK
Ingineri
BUDAPEST, VII., Viola-utca 7.

VINURI

vechi și noi de vândut.

Adresați-vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos) Petru Benea, căci Vă trimite numai vinuri bune, curate și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1911-1912

Vin alb	82	62
Rizling	86	64
Roșu de Minis	110	100
Carbenet	115	—

Vinuri noi din anul 1913

Vin alb	50.
Rizling	52.
Siller	54.

Expediez la dorință în sticle și în cantitate mai mică vin.

Vinul să expedieze cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru Calitatea vinului garantez.

Be 947

Petru Benea
 propr. și neg. de vinuri
 Világos (Arad m.)

Bătăturile,

scortoșenia pielii, urciorii de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „CANNABIN”
 1 sticlă 1 cor., francată
 1 coroață 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare

la farmacia TÓRÖK, Budaposta, Király-u. 12 și la pregătitor: Dr. E. FLESCB, farmacie la „COROANĂ” în Győr.

Beutură excelentă și cu gust bun, care produce sânge. — Recomandată de medici contra boalei de anemie, lipsă de sânge, nervositate, reconvalescență.

Influințează producerea sângelui, întărind mușchii și nervii, dă apetit fără a avea ceva urmări neplăcute asupra stomacului sau la dinți.

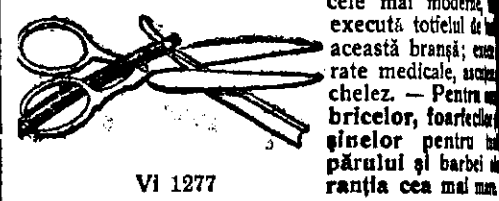
Prețul unei sticle mari K 3.50
 ” ” ” mici K 2. —
 Se capătă în toate apotecele. Depozitul principal la **GUIDO FABRITIUS**
 Fa 1407. apotecar în Sibiu.

NIG. VINTILLI

cea mai excelentă ascuțitoare artistică și scobit în Ardeal, cu putere electrică.

Am onoare a aduce la cunoștința on. publică că în **SIBIU (Nagyszeben), str. Ciszăd**

o ascuțitoare pentru cuțite artistice și de mlier pentru nichelare și galvanizare, după cele mai moderne metode.

VI 1277
 6 buc. briciuri trimise spre ascuțire retrimitează fac pe cheltuiala mea proprie. Nichelări, ascuțirări, lucrări de cuțitar, șlefuiți de sticlă pentru execută pe lângă garanță, cu prețuri ieftine. — Veritabile de oțel englez și suedez cu prețuri

ANUNȚURI

SE PRIMESC CU PREȚURI MODERATE LA ADMINISTRAȚIA ACESTUI ZIAR. — TELEFON: 750.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNE SUMARA.

1913.		ACTIV		1914.	
30 Aprilie				12 Aprilie	
204 766 028	148 144 336	} stoc metalic {	aur	155 864 433	212 384 670
1 467 611	56 621 692		trate consolid. ca aur	56 642 000	717 609
140 629 432	Argint și diverse monede			193 008 728	185 448
29 754 067	Portofoliul român și străin			47 769 376	45 530
12 895 740	{ 15 486 300 Impr. pe pe ef. publice		24 658 600	11 924 059	11 924
11 999 891	{ 84 174 800 Impr. pe ef. publ. în ot. ort.		43 882 800	11 997 174	11 973
17 270 977	{ 14 318 767 19 856 038 din care nu s'au ridicat lei		22 987 801 20 894 999	16 872 877	16 882
4 124 781	Imprumutul Statului (fără dobândă)			4 045 231	4 045
6 420 904	Efectele Capitalului social			6 701 126	6 719
835 983	Efectele fondului de rezervă			1 046 360	1 046
1 142 455	” ” amort. imobil. mobil. și mașinilor			1 006 417	1 200
112 620 862	Imobile			121 756 887	122 535
113 185 761	Mobilier și mașini de imprimerie			133 992 327	133 615
40 113 701	Cheltuieli de Administrațiune			14 008 084	17 274
7 651 049	Efecte și alte valori în păstrare			21 005 270	21 331
8 795 778	Efecte în gaj și în păstrare provizorie			4 680 037	7 688
708 725 020	Conturi curente			802 916 282	800 502
	Conturi de valori				
	Conturi diverse				
	PASIV				
12 000 000	Capital			12 000 000	12 000
84 417 730	Fond de rezervă			36 894 158	36 989
5 069 130	Fondul amort. imobil. mobil. și mașini			5 362 828	5 388
393 096 720	Bilete de bancă în circulațiune			422 583 590	420 987
3 087 548	Dobânzi și beneficii diverse			3 392 128	3 694
14 679 723	Conturi curente și recipise la vedere			10 244 718	9 561
225 806 623	Efecte și alte valori de restituit			255 749 214	256 150
20 567 546	Conturi diverse			56 689 646	55 845
708 725 020				802 916 282	800 502

Taxa: Scant 6%, Dobânda 6%

CELE MAI EXCELENTE CEASURI DE TURN

(Pa 2103)

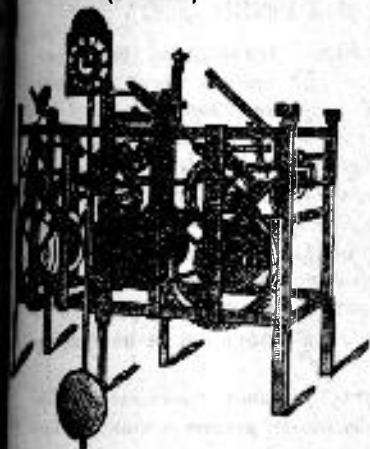
execută din oțel, fier și aramă precum și repararea precisă a acestora pe lângă garanție.

Papp Kálmán

fabricant de ceasuri pentru turn

Temesvár-Gyárváros, Fő-u. 34.

— Prospecte gratis. —
La dorință merg pe cheltuiala mea la fața locului.

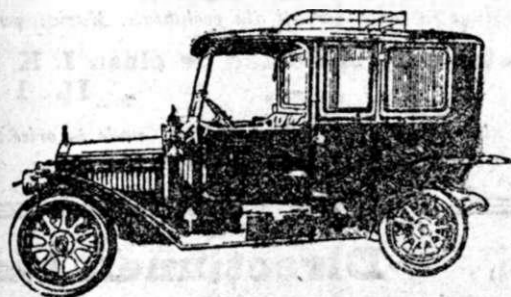

LITTMANN RÓBERT

ATELIER PENTRU REPARAREA AUTOMOBILELOR, MOTOARELOR, MAȘINILOR DE SCRIS, GRAMOFOANELOR ȘI TOT FELUL DE INSTRUMENTE.

BRĂȘOV, HOSSZÚ-UTCA NR. 24.

PRIMEȘTE TOT FELUL DE LUCRĂRI ÎN BRANȘĂ.

EXECUTARE PUNCTUALĂ PERFECTĂ

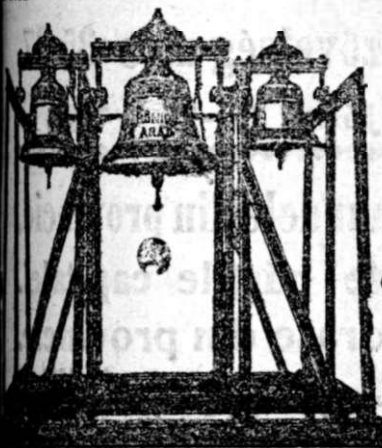
PREȚURI CONVENABILE. GARANȚIE.

(LJ 1973)

nouă invențiune de clopote!

rezonator brevetat

este alcătuit așa că fortifică nu numai un sunet, ci și alt sunet armonios și astfel **asemenitor acordului** dă un sunet plin, puternic și sărbătorește precum și adănc.

Echipamente p. clopote de fer
Staluri " " " "

Prospecte și preliminar de spese gratis.

Friederich Hönig

fabrică de clopote brevetată

Arad, str. Rákoczi nr. 11-28.

Dacă voești

cumperi bijuterii moderne și veritabile, adresează-te firmei:

Slepák A.

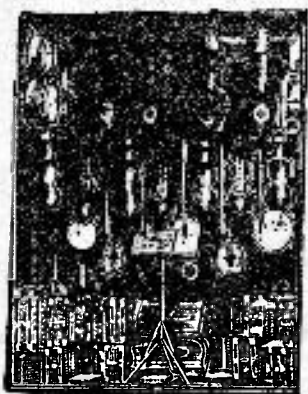
bijutler, ceasnornicar și auritor

VAROSVÁSÁRHELY, Széchenyi-tér nrul 41.

Magazin de ceasuri etichetate, de aur, argint, oțel, nichel p. buzunar și ceasuri en pendulă. — Bijuterii fine și brillante, obiecte de lux veritabile de argint și argint de China, obiecte optice.

În marele meu atelier se execută tot felul de bijuterii și se reparază cu specialitate bijuterii și ceasuri. — Prețuri convenabile, serviciu prompt. Se 2072

Prima, unica fabricant de instrumente muzicale în SIBIU. — Specializat în confecționare de violine.

Babós Béla

Sibiu, mai înainte Piața mică 24, acum str. Urezeului (Reisbergasse) 2.

Depozit bogat și bine asortat în violine de școală precum și în violine de maestru vechi și noue, cittere, clarinete, de metal de suflat armonice și părțile lor constitutive ș. a. m.

Gramofoaane și plăci

în cea mai mare alegere. — Coarde din strălucitate cu garantat quint curat. — Reparații se execută prompt și în mod artistic. Cereți catalog gratis și franco.

(Ba 1586)

În mai multe rânduri decorat. ■ Fondat în anul 1884

Heckenast János

constructor de altare, sculptor și Szombathely, arhitect. Restauratorul diecezei de Szombathely.

Pregătește: iconostase, altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pe lângă prețuri convenabile. Se recomandă la renovarea altarelor vechi. — Planuri și cataloage trimit gratuit precum și primirea muncii o face pe speșele sale proprii. Primește spre aurire tot ce se ține de această branșă. Ho 1402

Prețuri moderate. ■ Condițiuni favorabile de plată.

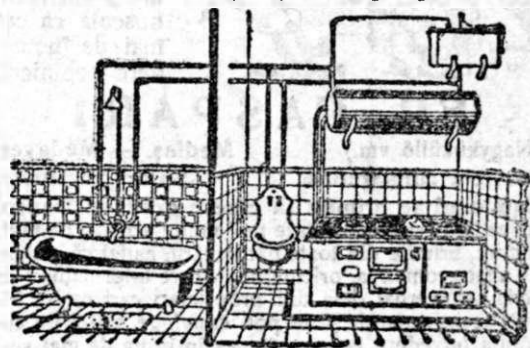
VASILIE POPOVICIU

Po 1960

atelier de lăcătușerie de artă edificii și instalațiuni de apaducte

str. Anna nrul 11 și str. Gusteriții nr. 75. (Nagyszeben) (Casa proprie).

Primește orice lucrări de branșă aceasta precum: strângerea cu fier a zidurilor, pregătirea de porți și garduri de fier, balcoane, trepti, îngrădituri de morminte, cămine și cupole etc. executate artistic și prompt. Primește totodată spre efectuare tot felul de reparaturi atingătoare de branșă aceasta pe lângă prețuri ieftine și serviciu punctual.

Carl Stürner

funar

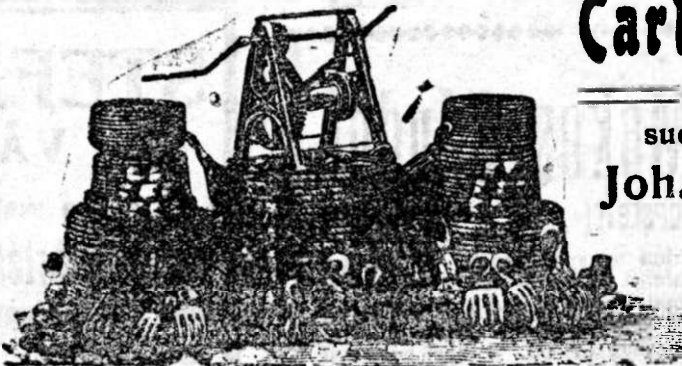
succesorul lui

Joh. Ongert's

SIBIU

Hermannstadt

Saggasse 22.

- Oferă lucrări de cânepă curată: funii pentru transmisiuni, funii pentru care, legătoare, ștreanguri, căpeștre, cingătoare ațe pentru rolete, ață pentru sacl etc.
- MARE ASORTIMENT DE AȚE ȘI FUNĂRII.
- Revanzătorii primesc rabat!

Su 2069

Pe terenul Industriei de ghetă în patrie locul prim îl ocupă renumitele

Ghete „TURUL”

Nr. 250. Ghete Chevreau cu șireturi cor. 10—
Nr. 287. Chevreau Goodyear cor. 13—
prețul
Nr. 6095 Chevreau Goodyear calit. I. cor. 16—

Nr. 405 Ghete Chevreau jumătăți cu nasturi c. 9—
Nr. 483 Chevreau Goodyear prețul cor. 11-50
Nr. 415 Ghete Chevreau Goodyear calit. I cor. 14—

Fabrica de ghetă TURUL soc. pe acții e cea mai mare fabrică de ghetă în monarhie.

Depozitul principal **A R A D** palatul minorității.

Nr. 92. Ghete de Box cu șireturi cor. 10-50
Nr. 80 și jum. Ghete Chevreau cu șireturi c. 11—
Nr. 6085 Ghete Box cu șireturi American Style 12—
Nr. 110 Chevreau Goodyear prețul cor. 16—

Nr. 349 Ghete Chevreau cu nasturi cor. 11—
Nr. 346 Ghete Chevreau Goodyear brune cor. 12—
Nr. 362 Ghete Chevreau Goodyear cor. 14-50
Nr. 1555 Ghete de lac cu pânză cor. 16-50

He 1902

Băile și apele minerale sunt luate în întreprindere de soc. pe acții curat românească „HEBE”.

Prezidentul direcțiunii: Dr. TEODOR MIHAILI.

Singurele băi (scalde) și ape minerale românești în Ungaria

Băile dela Sângeorgiu-român (Oláhszentgyörgy, Beszterce-Nászod megye) cu apele minerale „HEBE”.

La poalele munților nordice ai Transilvaniei în o vale romantică cu climă subalpină, se află comuna curat românească, Sângeorgiu-român, în a cărei proprietate sunt izvoarele de apă minerală, care în comerț poartă numele de „HEBE”.

Apa „HEBE”, pentru cantitatea mare de carbonat de sodiu, clorure metalice și acid carbonic ce conține, ocupă locul de frunte între cele mai renumite ape minerale din Europa. Se întrebuițează ca cură de beut cu cel mai mare succes la toate boalele acute și cronice de stomac și intestine, la constipație cronică, la iperemie de ficat, la disolvarea pietrelor de beșică, biliare și de rinichi, la emoroide, la benoragie, catare de mîtră.

Ca băi (scalde) influențază minunat resorbirea exudatelor pleuritice, peritonice, parametritice etc. precum și deosebitul boala de piele.

Băile se deschid la 15 Maiu st. n.

O mulțime de odăi corespunzător mobilate stau la dispoziția publicului cu prețul de 2-5 cor la zi, în hotelurile și vile.

Înainte de sezonul mare, dela deschidere până la 15 Iunie și după sezonul mare, dela 25 August până la 30 Septembrie, atât la băi cât și la odăi se dă o reducere de 30%.

Bucătărie foarte bună și ieftină.

Onoratului public îi stau la dispoziție: jurnale, bibliotecă, piano și tenis, Parc și alei (promenadă) pe terenul băilor. Locuri de excursiune în înalții munți din vecinătate. Muzică permanentă.

Prețul unei băi calde de clasa I. K. 1-20
” ” ” ” ” ” ” II. 1 cor.

Calea ferată are stațiunea în loc, unde în orice timp stau trăsurile comode la dispoziția onor. public.

Prospecte trimite franco.

(So 2110)

Direcțiunea băilor.

VIȚĂ AMERICANĂ ALTOITĂ

He 1429

precum și viță americană pentru altoit, cu și fără rădăcini, în diferite varietăți furnizează renumita și de mulți ani recunoscută ca cea mai de încredere pepinieră.

FR. CASPARI

(Nagyküküllő vm.) Mediaș. — Medgyes. Serviciu conștințios. Soluri garantate. Catalogul se trimite la cerere gratis și franco. În catalog sunt publicate mai multe scrisori de mulțumire, primite din toate părțile țării, astfel că înainte de a face comanda, oricine poate cere informațiuni în scris sau verbal dela dnii proprietari cari mi-au trimis acele scrisori și se pot convinge astfel de absoluta încredere ce o pot avea în firma de mai sus.

Kovald Péter és Fia

Atelier pentru vopsitoria de stufe, tort și biane, curățire chimică și spălătorie cu aburi

BUDAPEST, atelier și prăvălie VII., Szövetség-utca 35-37.

TELEFON: József 18-00 și József 15-71.

Secție postală deosebită pentru comanda din provincie. Stabilimente colectoare în toate părțile capitalei. Reprezentanți în cele mai multe orașe din provincie.

Ko 1618

STEFAN SLADEK jun. fabrică de mobilă

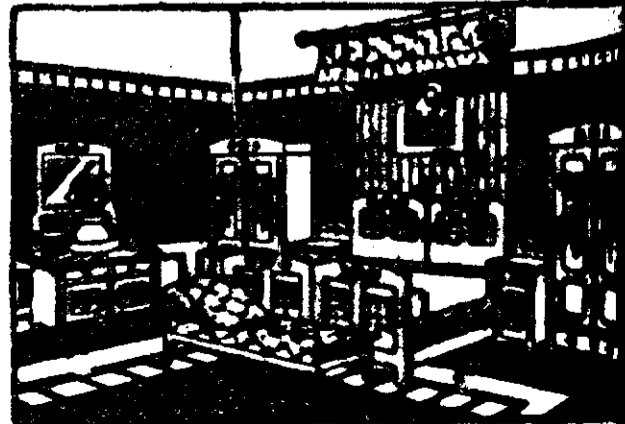
VÂRȘET, strada Kudritzer n-rul 44-46.

Cea mai renumită mare fabrică de mobilă din sudul Ungariei (VERSECZ).

So 113-120

Prețurile mobilălor cele mai moderne și luxoase cu prețuri foarte moderate.

Mare depozit de piane excelente, covorașe, perdele, țesături foarte fine și mașini de cusut.

Mokos Sándor

VOPSEȘTE! CURĂȚEȘTE!

Primește spre vopsire și curățire chimică haine de femei, bărbați și copii. Pentru comoditatea on. public am deschis o prăvălie în Zöldfa-Passage nr. 93. — Spăl guler și manșete în mod excepțional.

Fabrica: strada Körösi nrul 13. Localuri colective: în Zöldfa-Passage nr 93 și în str. Rákocsi 7.

— Prețuri fixe! —

Mokos Sándor Oradea-mare (Nagyvárad).